

Samenlevingsopbouw

De Grote Kleine-kansen Atlas beschrijft zo'n zestig kleinschalige burgerinitiatieven waarin mensen zelf zoeken naar creatieve oplossingen.

Met de Dorpseffect methode, een vernieuwend project op het gebied van ITC en samenleving, kan digitaal de leefbaarheid op het platteland worden gemeten.

In steeds meer grote steden gaan agent en opbouwwerker samen de straat op om te proberen bewoners te stimuleren zelf problemen aan te pakken.

Colofon

Samenstelling en redactie:

Fenny Gerrits, (hoofdreductie),
Coby van Geffen (eindreductie),
Ed Kooger, Wil van de Leur
en Kees Stuuroop.

Administratieve ondersteuning:
Patty Schellekens en John
Struiken.

Cartoon pag.13 Marnix Rueb.

Foto/illustratie omslag: foto: Auke
Pluim

Vormgeving/DTP: John Struiken.

Druk: Stimio Meteren.

Abonnementen:

De jaaronbementsprijs
bedraagt €40,- voor het eerste en
€37,- voor het tweede en verdere
abonnementen. Losse nummers
kosten €7,50- (Prijzen exclusief
portokosten.)

Opzegging van abonnementen
dient schriftelijk vóór 1 december
te geschieden.

ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:

Prinsegracht 51,

2512 EX Den Haag,

Telefoon: 070-380 4431,

faxnummer: 070- 380 9973.

E-mail Internet:

info@opbouwwerk.nl

Advertentie tarieven zijn op aan-
vraag verkrijgbaar.

Kopijsluitingsdatum volgende nr.:

1-8-'03

Ten geleide

Op 15 april kreeg VNG-voorzitter Wim Deetman uit handen van LCO-voorzitter Wil van de Leur het eerste exemplaar aangereikt van de **Grote Kleine-kansen Atlas**. 'Een prachtige staalkaart van kleinschalige initiatieven,' noemde de Haagse burgemeester de Kansenaslas. Wat hem betreft mag de overheid blij zijn met dergelijke burgerinitiatieven. Wel constateerde hij dat er nog steeds sprake is van een communicatiekloof tussen ambtenaren en vrijwilligers. Deetman is het dan ook niet eens met de officiële zienswijze dat de zo gewenste kanteling van beleid naar facilitering en support allang is ingezet.

De Kansenaslas is één van de drie eenmalige producties van het meerjarentraject 'Weven aan Samenleven' waarmee het LCO ruimte wil creëren voor het kleinschalig particulier en maatschappelijk initiatief. Eerder verscheen in dit verband het boek **'Dragers en Schragers**, sleutelfiguren in de lokale samenleving; Onlangs is als Opbouwcadier de derde productie verschenen: **'Onteigening in tijden van vraagsturing en accountability'** met opstellen van Jan Willem Duyvendak, Geert van der Laan en Lex Veldboer over de gewenste verhouding tussen bewoners, overheden, instellingen en professionals. Verder in dit nummer een verslag van de **landelijke praktijkdag over de ABCD-methode**, georganiseerd door het LSA. Te gast was onder andere de geestelijk vader van de methode, de Amerikaanse hoogleraar John McKnight, die nog wat aanbevelingen in petto had voor bewoners, professionals en bestuurders.

Dit nummer sluit af met een verslag van de feestelijke bijeenkomst ter ere van de **benoeming van Bert Middel tot Lector Zorg en Welzijn** aan de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden, en een onderzoek naar de samenhang tussen wonen, welzijn en zorg door de onderzoeks- en adviesbureaus USP en DIA.

Pagina 5

Het Utrechtse Stuttheater
speelt 'Tranen in de regen'

Vakconferentie opbo

donderdag 20 november

Jaarbeurscongrescentrum

Noteer die datum alvast in je agenda want d

weer een heel bijzonder

Inhoud

4. *Grote Kleine-kansen Atlas: 'prachtige staalkaart van kleinschalige burgerinitiatieven'*, Coby van Geffen
9. *Paul Depla: nieuwe voorzitter LCO; aankondiging vakconferentie 2003*
10. *LCO-Platteland, Over de contouren van het ideale dorp*, Dick Meesterberends
13. *Cartoon, De stadsregels van een gemeenteraadslid*, Marnix Rueb
14. *Strooptocht naar de kansen in een buurt*, Coby van Geffen
17. *XS-2 Kennis Netwerk Sociaal Beleid: Wat is 'kwaliteit' in het opbouwwerk*
18. *SONOR publiceert nieuw katern in de wisselreeks met als titel 'Opbouwwerk en veiligheid'*
19. *Tien jaar Verwey-Jonker Instituut; Zomeruniversiteit over huisvesting en welzijn*
20. *Kiosk*, Jos van Meeuwen,
22. *Praktijkdag ABCD-methode: 'Ondersteunen door een stapje terug te doen'*, Diana van Oort en Coby van Geffen
25. *Nieuw in de Grijze Parelreeks: 'Op je klompen, hoe nieuw leven te blazen in een oude stadswijk'*
26. *Vernieuwend project op het gebied en ITC en samenleving: Leefbaarheidseffect – methode Dorpseffect*
28. *Uitsluitend insluitend*, Bert Middel lector Zorg en Welzijn aan de NHL, Fenny Gerrits
29. *'Onteigening' in tijden van vraagsturing en accoutability, Opbouwwerkcahier 9*
30. *Wonen, zorg en welzijn onlosmakelijk verbonden*, Lucas Delfgaauw en Ronald Provoost
32. *SWIFT-prijs 2003*
33. *Stad en Land*, Coby van Geffen
36. *Advertentie*

Opbouwwerk 2003

Utrecht

deze Vakconferentie wordt
evenement.

Pagina 4

Een van de in de Kansens-
atlas beschreven Initia-
tieven: Jeugd circus
Sarantil

Pagina 22

Grote Kleine-kansen Atlas:

De Grote Kleine-kansen Atlas beschrijft zo'n zestig praktische voorbeelden van kleinschalige burgerinitiatieven waarin eigen baat en maatschappelijk nut worden gecombineerd. VNG-voorzitter Wim Deetman nam dinsdag 15 april het eerste exemplaar in ontvangst uit handen van LCO-directeur Wil van de Leur.

Een bijzonder moment, noemde conferentievoorzitter Bert Middel de presentie van de Grote Kleine-kansen Atlas. De Atlas bevat beschrijvingen van kleinschalige experimenten waarin mensen zelf zoeken naar creatieve oplossingen. Het oud PvdA Tweede Kamerlid refereerde aan het amendement in de Kamer waarmee financiële steun mogelijk werd voor dergelijke experimenten. "De Atlas wijst politici en beleidsmakers nog eens op de zelfredzaamheid van burgers."

De Grote Kleine-kansen Atlas is bedoeld als inspiratiebron voor mensen die op welk terrein dan ook maatschappelijke initiatieven willen ontwikkelen. Ook voor opbouwwerkers en andere professionals is de Atlas van belang. "Opbouwwerkers kunnen veel," aldus Middel, "maar mensen zelf kunnen nog veel meer. Professionals moeten die initiatieven ondersteunen en faciliteren. Niet iets in mensen stoppen, maar de kracht eruit zien te halen."

De Kansenaslas is onderdeel van een breder initiatief waarmee het Landelijk Centrum Opbouwwerk onder het motto 'weven aan samen leven' ruimte wil creëren voor kleinschalig particulier en nieuw maatschappelijk initiatief. In dit kader verscheen eerder het boek *Dragers en Schragers*, met portretten van informele leiders die de spil zijn van lokaal maatschappelijk initiatief.

Een van de in de Atlas beschreven initiatieven: Jeugd circus Saranti

"De sociale architectuur van onze samenleving is door tomeloze schaalvergroting in onbalans geraakt en dringend toe aan vernieuwing," aldus LCO-directeur Wil van de Leur in de inleiding van de Atlas. "Om daar verandering in te brengen is een kanteling nodig van beleid naar facilitering en support, én een vernieuwde samenlevingsopbouw waarbinnen voor langere tijd wordt geïnvesteerd in het kleinschalig 'weven aan samen leven.'"

Sociaal weefsel

De feestelijke presentatie van de Grote Kleine-kansen Atlas werd opgeluisterd door demonstraties van drie in de Atlas beschre-

ven kleinschalige initiatieven: de Dordtse Dichters onder de Regenboog, jeugd circus Saranti en Aynimuno, een (Europees) initiatief ter ondersteuning van jonge Peruaanse professionals die zich inzetten voor de bewoners van arme wijken in de Peruaanse hoofdstad Lima. "Of het nu om dichters gaat, een kindercircus of een boerderij in Peru, het gaat op alle fronten om sociaal weefsel, om knooppunten en verbindingen waardoor mensen dergelijke initiatieven kunnen nemen," aldus Van de Leur in zijn inleiding.

Hij noemde de Atlas voor burgers een uitdaging zelf initiatieven en verantwoording te nemen. "En voor het opbouwwerk is het

'prachtige staalkaart van kleinschalige burgerinitiatieven'

Het Utrechtse Stuttheater speelt 'Zanen in de regen'

een uitdaging die initiatieven te ondersteunen. Want opbouwwerk moet niet alleen inzetten op de zwakke krachten in de samenleving, dan mist ze de krachtige actoren." De kleine initiatieven uit de Kansentlas bieden volgens de LCO-directeur juist goede kansen dergelijke krachtige actoren te ontmoeten. "Aan de overheid en instanties is het een uitdaging die initiatieven te faciliteren. Niet zelf weer een product bedenken, maar de dingen bij de mensen laten. Anders houden we geen draad in handen en is er geen sociaal weefsel meer." Van de Leur stipte de koudwaterrees aan van ambtenaren die zijn gewend aan zaken doen met één enkel grootschalig instituut

en nu bang zijn met (te) veel kleine clubjes te maken te krijgen. "Maar als het gaat om ontregeling mogen ambtenaren best meer op eigen creativiteit afgaan."

Europees perspectief

Paul Dijkstra van VOF De Verandering plaatste in zijn lezing de sociale onderneming in een historisch en Europees perspectief. Dijkstra leidt een vergelijkend onderzoek naar kleinschalige sociale en economische initiatieven voor de Europese Unie. "Interessant is te kijken wat zich afspeelt tussen burgers in een dergelijke onderneming en hoe daarin initiatieven tot stand komen." Hij begon zijn lezing met een

verwijzing naar een boek uit 1906 over coöperatieve bewegingen uit die tijd. Deze bewegingen zijn van oudsher voor mensen in moeilijke omstandigheden een manier om te proberen samen een uitweg te zoeken. "Dat boek laat zien hoe overal in Europa mensen elkaar vonden om er samen iets van te maken, maar dat de situatie begin deze eeuw wel heel erg is veranderd ten opzichte van de vorige. Dat neemt niet weg dat wereldwijd ontzettend veel mensen op eigen kracht initiatieven blijven ontwikkelen en uitvoeren."

De overheid ziet dergelijke sociale ondernemingen weliswaar als belangrijk, nuttig en noodzakelijk, aldus Dijkstra, maar niet als de

Aynimuno, een (Europees) Initiatief ter ondersteuning van jonge Peruaanse professionals die zich inzetten voor de bewoners van arme wijken in de Peruaanse hoofdstad Lima: openingsfeest van de peuterspeelzaal.

drijvende kracht in de samenleving. Terwijl ze dat wel zijn. "Uit onderzoek blijkt dat alleen al in Europa 6,5 miljoen mensen werken in een sociale onderneming. Sociale ondernemingen worden door burgers zelf wel omschreven als maatschappelijk belangrijk. Ze zijn -naast de publieke en de marktsector- te benoemen als een derde sector waaronder ook de non-profitinstellingen vallen. Tien procent van de totale werkgelegenheid in Europa is te vinden in deze derde sector. Daarnaast groeit de werkgelegenheid in deze sector nog steeds, terwijl in andere sectoren de werkgelegenheid afneemt."

Zichtbaarheid

Sociale ondernemingen beschouwen als derde sector heeft volgens Dijkstra als voordeel dat daardoor overleg mogelijk wordt met andere sectoren. Want het probleem van deze geïndividualiseerde initiatieven is dat ze zelden een hoge graad van organisatie hebben. "Werkgevers hebben een spreekbuis, de overheid ook. Sociale ondernemingen hebben zelden een vertegenwoordiging naar andere instanties. Overleggen zijn vaak lokaal en komen vanuit de afzonderlijke initiatieven." Een van de grote problemen van sociale ondernemingen is dan ook hun zichtbaarheid, of beter, hun onzichtbaarheid. De derde sector zou zich veel meer moeten profileren en zichtbaar worden, vindt Dijkstra. Meer overleg en samenwerking met de publieke, en zeker

ook met de marktsector. "Bedrijven zijn vaak bezig met sociaal verantwoord ondernemen, daar ligt een mooie kans voor de marktsector de sociale onderneming te faciliteren, van extra kwaliteit te voorzien. Dat zou een stimulans kunnen zijn voor sociale ondernemingen. Want waarom zou een sociale onderneming niet op dezelfde manier ondernemen als het bedrijfsleven? Er is nog zoveel wat sociale ondernemingen kunnen aanpakken: allerlei zaken van publiek belang kunnen worden ondergebracht in een sociale onderneming. Dat alles maakt de sociale onderneming beter zichtbaar en de Kleine-kansen Atlas maakt daarmee een begin.

Het GAUD van de samenleving

Bepalend voor het soort ontwikkeling van sociale ondernemingen is de wetgeving of andere keuzes zoals die van overheidswege worden gemaakt, aldus Paul Dijkstra. "In Italië zijn door de wet op de coöperaties organisaties in het leven geroepen die zich ontwikkelen binnen het format van zo'n wet." In Nederland is het heel anders. Daar is gekozen voor gesubsidieerde arbeid, zoals ID-banen. "Wie een goed idee heeft, kan daarvoor subsidie krijgen. Dat maakt dat in Nederland een grotere vrijheid in keuze van organisatie en ondernemingsvorm is door de grote hoeveelheid banen en dat er veel meer soorten initiatieven ontstaan." Wel zouden al die clubs er misschien wat harder aan moeten trekken om eigen inkomen te

genereren, vindt Dijkstra. "Want met het verdwijnen van de ID-banen zal er ook veel initiatief verdwijnen."

Ontstonden coöperaties vroeger op basis van grote tekorten bij burgers (armoede en uitbuiting) en/of uitsluiting van arbeid van stakende werknemers, tegenwoordig hebben ze een meer ideële basis. "Mensen ervaren een gebrek aan voorzieningen en vullen dat aan of zoeken naar alternatieven." Anders is het met de uitgesloten van deze tijd, vindt Dijkstra. Want nog steeds zijn er mensen die zijn uitgesloten, en dan niet alleen van arbeid. "Zij zijn het GAUD van de aarde, de Gevluchten, Andersdenkenden, Uitgesloten en Dissidenten. In heel Europa vormen zij als een steeds toenemende massa een van de grootste maatschappelijk problemen waar we met zijn allen geen oplossing voor weten. De derde sector hoeft volgens Dijkstra niet opnieuw het wiel uit te vinden, maar zou te rade kunnen gaan bij de vrouwenbeweging, waar in de loop der jaren veel ervaring is opgebouwd met organisaties die het individuele niveau ontstegen zijn.

Burgerinitiatief

Is het zo slecht gesteld met het burgerinitiatief dat daarvoor een project als 'weven aan samenleven' nodig is, vroeg Peter Voogt, eindredacteur van de Atlas, zich af. "Ja en nee. Ja, als we meegaan met de signalering van het LCO dat schaalvergroting en institutionalisering maken dat mensen minder

greep hebben op hun dagelijks bestaan. Zo worden in het welzijnswerk initiatieven van burgers weliswaar ondersteund, maar vaak tegelijk geannexeerd. Door bijvoorbeeld een initiatief te etaleren als eigen project voldoet de instelling aan de taakstelling van het lokale bestuur en is haar subsidie weer even verzekerd. Of de uitwerking van het initiatief gaat volgens de logica van de instelling (regels, subsidies, condities voor ondersteuning) en niet meer volgens de logica van de initiatiefnemers. Van een beetje bewuste burger kan je dan ook verwachten dat deze zich niet onderwerpt aan de hem/haar vreemde 'institutie-logica', maar z'n eigen gang gaat. En dat is ook veelvuldig gebleken uit de zestig verzamelde voorbeelden."

En daarmee komt Voogt op het 'nee' als antwoord op zijn beginvraag. Want het is de samenstellers van de Atlas wel gelukt om zestig aansprekende voorbeelden te vinden die ieder voor zich exemplarisch zijn voor meer, soms talloze, vergelijkbare varianten. "Dat burgerinitiatief blijkt ook als we ons realiseren dat volgens het SCP het vrijwilligerswerk in Nederland nog steeds hoog scoort. Of als we bedenken dat de gemiddelde Nederlander ruimhartig doneert aan goede doelen, fondsen die op hun beurt weer vele burgerinitiatieven steunen."

Ondersteuning

Een van de opvallendste constatering uit de Kansentlas is volgens Voogt dat steeds meer associaties van baat en nut een semi-professioneel karakter dragen. "Er is sprake van ondernemerszin op sociaal terrein. De dragers en schragers van deze ondernemingen beschikken over de vaardigheden om zich tegenover de instituties te handhaven. Sommige voorbeelden uit de Atlas laten zien dat men bewust afziet van overheids-subsidie om de daarmee gepaard gaande bemoeienis te ontlopen. In plaats daarvan zoekt men eigen inkomsten." Binnen deze realiteit is volgens Voogt het ondersteunen van burgerinitiatief door opbouwwerk (of andere professionele ondersteuners) niet louter een kwestie van 'ondersteunen van achterstandsgroepen'. "Sterker nog, daar waar een lokale overheid dat als voorwaarde stelt, 'omdat de beter toegeruste burger z'n eigen weg wel vindt', weet je zeker dat de kans op succes veel

kleiner is. Niet zelden combineert de overheid deze achterstandsconditie ook nog eens met de eis dat 'snel' op verzelfstandiging wordt aangestuurd; dit om de ondersteuningscapaciteit beperkt te houden. Maar dit zijn in de praktijk juist strijdige eisen."

In plaats daarvan is het zaak oog te hebben voor het gemengde karakter van deelnemers aan burgerinitiatief. "Op verschillende niveau (dragere en gewone deelnemers) kan men gebaat zijn bij (tijdelijke) ondersteuning. Daarnaast kan het een specifieke uitdaging zijn de 'magic mix' aan deelnemers tot stand te brengen." Aandachtspunt is het overbruggen van bestaande verschillen tussen opleiding en cultuur en het bevorderen van samenwerking met ieder z'n eigen inbreng. "Dit is vaak een realistisch doel dan te verwachten dat mensen met zekere achterstand deze door een persoonlijke ontwikkeling weten te ontstijgen."

'Overheid moet naast 'structureel loslaten' ook voorwaarden scheppen'

Met andere woorden, dragers zijn makkelijker te vinden dan te maken. Ook als het gaat om initiatieven die vrijwel uitsluitend door de beter toegeruste burgers worden gerealiseerd, kan ondersteuning gerechtvaardigd zijn omdat (met name) achterstandsgroepen de profijtbebers van dat initiatief zijn."

Opbouwwerker

De opbouwwerker op zijn beurt zal de eigen handelingsruimte moeten bewaken tegenover de werkgever (en subsidiegever) wil hij niet ook door de initiatief nemende burger gezien worden als een institutionele opponent. "Wat niet wegneemt dat die handelingsruimte verantwoord moet worden door inzicht te verschaffen in de (maatschappelijke) betekenis van de ondersteunde initiatieven. Daarbij geldt echter ook dat het nog geen reden tot afwijzing is als deze initiatieven institutionele belangen schaden. De jongerenhuisvesting had er bijvoorbeeld zonder kraakbeweging heel wat slechter voorgestaan."

Overheidsbemoeienis

De overheid gaat nogal dubbelhartig om met het burgerinitiatief, vindt Voogt. "In tijden van budgettaire overvloed worden vele

zakken met geld 'boven de markt gehangen' om initiatieven uit te lokken, die vervolgens aan een keur van regels moeten voldoen. In tijden van schaarste, zoals we nu weer tegemoet gaan, wordt het burgerinitiatief vaak aangehaald om te rechtvaardigen dat de overheid zich terugtrekt uit een domein van bemoeienis. Men laat 'het maatschappelijk middenveld' of 'de markt' zijn werk doen."

Er valt veel te zeggen voor structurele vermindering van overheidsbemoeienis, aldus Voogt. Met als belangrijkste argument dat opleidingsniveau en mondigheid van burgers fors zijn gestegen. "Het 'zelfregelend' vermogen is danig toegenomen en in veel gevallen verkiesbaar boven politieke besluitvorming op basis van partijen die of hun ideologische bestaansgrond nog ontleen aan een eeuw terug, of louter opereren als verlengstuk van institutionele belangen. Maar laat de overheid bij het 'structureel

loslaten' dan ook de voorwaarden scheppen zodat burgerinitiatief gericht op maatschappelijk nut zich zelf kan

blijven bedrijven." Voogt geeft daartoe twee suggesties:

- * Maak het voor particulieren en bedrijven fiscaal aantrekkelijk om 'erkende' associaties van baat en nut financieel te ondersteunen (die 'erkenning' kan men bijvoorbeeld door een notaris laten geven).
- * Bij de planning van nieuwe woonwijken kan men een procent van het stichtingsbudget reserveren als fonds voor initiatieven van de nieuwe bewoners.

Ondersteuningsvoorwaarden die men ook elders in Europa al aantreft.

Cement van onze samenleving

Burgemeester Wim Deetman, voorzitter van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, noemde de Grote Kleine-kansen Atlas een staalkaart van kleinschalige initiatieven op allerlei terreinen. "In een paar gevallen gaat het om projecten die deels zijn geprofessionaliseerd, de meesten drijven helemaal op vrijwilligers. Soms hebben vrijwilligers meer gemeentelijke steun nodig, vaker kunnen initiatiefnemers zichzelf bedripen, of wijzen zelfs financiële steun van de overheid af."

In de Atlas is volgens Deetman een keuze gemaakt uit een veel groter aantal van dit soort projecten en geprobeerd recht te

Stichting Kerkepaden (Gld).
Bewoners van het dorp Zieuwent namen het
initiatief om de oude (en veiligere) dorpspa-
den in ere te herstellen

doen aan verschillende sectoren in het vrijwilligerswerk, uiteenlopende doelstellingen en spreiding in het land. Het belang van de Atlas is volgens de VNG-voorzitter dan ook dat daarin hoogwaardige projecten zijn beschreven, met verschillende werkwijzen op een breed terrein. "Iedere gemeente in het land kan daar aanvullende voorbeelden bij geven."

Al die initiatieven hebben één ding gemeenschappelijk, en dat is het plezier dat mensen hebben om zich in te zetten voor iets dat zij belangrijk vinden, aldus Deetman. "Velen hebben een 'vette drijfveer'. Mensen zetten zich in omdat ze het belangrijk vinden, en omdat ze zichzelf kunnen ontplooiën. Dat is de kracht van dit soort initiatieven. Maar daarom vinden vrijwilligers het ook belangrijk niet te worden ingekapseld door instanties en instituties." Voor bestuurders en overheid is het bovendien belangrijk dat die vrijwilliger er lol in blijft hebben, dus de overheid mag van Deetman best af en toe wat interesse voor tonen.

"Vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving waarop de overheid trots en zuinig moet zijn. Het sociaal weefsel van onze samenleving bestaat uit het vele werk dat vrijwilligers doen." De overheid hoeft er geen schuldgevoel over te hebben dat vrijwilligers bepaalde taken oppakken. Wel kan de overheid onder bepaalde voorwaarden initiatieven ondersteunen, met geld of met personele ondersteuning. "Die steun is per definitie aanvullend en mag er niet toe leiden dat vrijwilligers de zeggenschap kwijtraken over hun project omdat in beleidsnota's allerlei randvoorwaarden zijn vastgelegd." Waarmee Deetman de financiële pro-

blemen van sommige vrijwilligersinitiatieven overigens niet wil bagatelliseren, of de rol van de overheid bij het oplossen problemen op voorhand wegzuiven.

Kanteling van beleid

De overheid kan op allerlei manieren haar waardering voor vrijwilligersinitiatieven laten zien, aldus Deetman. Van het tonen van belangstelling tot zitting nemen in comités van aanbeveling of vrijwilligers betrekken bij het beleid. "Wat dat betreft valt er bij een aantal gemeenten nog wel wat te verbeteren. Bestuurders denken bij sommige burgerinitiatieven soms te snel dat ze op de vingers worden getikt omdat ze zaken hebben laten liggen." Maar dat moet je volgens Deetman juist omdraaien. "De overheid mag blij zijn met dergelijke initiatieven, ze maken het besturen gemakkelijker. Het zou veel gemeenten sieren als zij de hand zouden willen uitsteken naar initiatieven van betrokken burgers die niet helemaal passen binnen het gemeentelijk beleid."

Verscheidenheid heeft zo zijn zegens, vindt Deetman. Niet alle initiatieven hoeven perfect te passen binnen bestaand beleid. "Laat actoren lekker naast elkaar bestaan. Soms krijgt het grootschalige overheidsapparaat concurrentie van het kleinschalige vrijwilligerswerk. Houden zo. Dat is goed voor het ontwikkelen van ideeën."

Waarop Deetman komt bij een 'lastig element' in zijn toespraak. Want hij is het niet eens met de officiële zienswijze dat de door het LCO gewenste kanteling van beleid naar facilitering en support allang is ingezet. "Ik geloof dat er toch een misverstand, een communicatiekloof gaapt tussen ambtma-

ren en vrijwilligers. Daarom wil ik alle aanwezigen hier, maar vooral al die vrijwilligers die werkzaam zijn in die projecten, een hart onder de riem steken. Het kleinschalige vrijwilligerswerk moet zich niet uit het veld laten slaan, is mijn advies. U mag best op uw strepen gaan staan. Soms is die spanning nodig. En als ambtenaren zeggen dat ze het belang zien van een vrijwilligersclub mogen die vrijwilligers best zeggen: doe dan ook wat wij vragen!" Conferentievoorzitter Bert Middel vond het 'een mooi signaal' dat Deetman van zijn tekst afweek. "Een signaal dat het met de ontwikkeling van kleinschalige initiatieven de goede kant op gaat. Als een machtige organisatie als de VNG zich hierachter schaaft, kan deze ontwikkeling breed het land in!"

Zie ook:
www.kansenatlas.nl

Paul Depla: nieuwe voorzitter LCO

Dit najaar zal dr. Paul Depla aantreden als nieuwe bestuursvoorzitter van het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO). Hij volgt dan Jan Bugter op (oud-wethouder gemeente Deventer) die gedurende tien jaar voorzitter van het bestuur was. Dr. Paul Depla studeerde in 1989 cum laude af in Nijmegen en was aansluitend werkzaam aan de Katholieke Universiteit Brabant waar hij promoveerde op de betekenis van de nieuwe media voor de lokale democratie. Daarnaast was hij werkzaam als politiek adviseur en electoraal onderzoeker. Thans is hij wethouder in de gemeente Nijmegen, met Ruimte, Wonen en Sport in portefeuille.

VAKCONFERENTIE

opbouwwerk 2003

donderdag 20 november

Jaarbeurs
congres-
centrum
Utrecht

Noteer die datum alvast in je agenda
want deze Vakconferentie wordt weer
een heel bijzonder evenement.

Het platteland staat niet alleen beleidsmatig steeds meer in de belangstelling. Uit de steden trekken met name wat oudere mensen naar het dorp en de 'originele' plattelander wil uiteraard zo lang mogelijk in z'n dorp blijven wonen. Al deze mensen zoeken een 'leefbaar dorp'. Hoe zou, vanuit sociaal perspectief, dat ideale dorp eruit moeten zien? Een bespiegeling.

Het begrip 'leefbaar dorp' is een goede kapstok voor de aanvang van deze bespiegeling. Tegelijkertijd is het zo ongeveer het meest multi-buikbare begrip dat we kunnen bedenken. Maar het containerbegrip 'leefbaarheid' kan in ieder geval worden beschouwd als een dynamisch begrip, al is het alleen maar omdat het meedeint op de golven van maatschappelijke ontwikkelingen.

Over enkele maanden wordt weer de Nationale Dorpendag gehouden, dit jaar met als thema 'Leefbaarheid Centraal'. In de presentatie van het programma voor die dag beschouwen we 'leefbaarheid' als een four-wheel-drive, bewegend op economische, ruimtelijk-fysieke, politiek-bestuurlijke en sociaal-culturele wielen. Dat de wielen elkaar beïnvloeden, moge duidelijk zijn; dat er aan te besturen valt eveneens. Laat ik de vier wielen nader toelichten.

Economisch en ruimtelijk fysiek

Als eerste het economische wiel: al decennia lang is de landbouw aan verandering onderhevig; iedere dag verdwijnen er boeren. Toerisme en recreatie vormen nieuwe peilers voor de plattelandseconomie, maar ook vind meer en meer kleinschalige bedrijvigheid aan huis plaats. Kijk maar eens in de huizenadvertenties hoeveel panden op het

Veel keuzen zitten helemaal zonder voorzieningen, maar blijven door de auto aantrekkelijk

platteland niet geschikt worden geacht voor combinaties van wonen en werken. De verandering, c.q. achteruitgang in de agrarische sector leidt er ook toe dat meer en meer vrouwen een deeltijdbaan wensen.

Leefbaarheid begint bij het dorp zelf

Een wens die overigens vaak ook voortvloeit uit emancipatorische overwegingen. Het tweede wiel, de ruimtelijk-fysieke situatie ten plattelande, is, met name waar het gaat om woningbouw, sinds mensenheugenis onderwerp van discussie. Mag er wel of mag er niet worden gebouwd, is er betaalbare ruimte voor starters, kunnen ouderen blijven wonen en zijn er dan de benodigde voorzieningen voorhanden. Uitbreiding van stedelijke gebieden en de aanleg van nieuwe natuur en bijvoorbeeld de ecologische hoofdstructuur leggen claims op de plattelandruimte. Het verschijnen van een nieu-

we minister van VROM in Balkenende I, Henk Kamp, deed de discussie over bouwen op het platteland weer in volle hevigheid oplaaien: nu speelde niet de beperking of onmogelijkheid om te bouwen, maar was het de angst voor ongebreidelde dorpsuitbreiding die de discussie meebepaalde.

Bestuurlijk en sociaal cultureel

De politiek-bestuurlijke aspecten van leefbaarheid zijn, met de sociaal-culturele, belangrijke wielen onder het leefbaarheidsvoertuig. Het gaat hier om kwesties rond top-down en bottom-up, om hoe overheden met hun plattelandsbevolking omgaan, hoe planontwikkeling verloopt. Onder het sociaal-culturele domein schaar ik (gemakshalve) ook maar even alle voorzieningen, inclusief voorzieningen in de particuliere sfeer. Op dit gebied is veel veranderd en zal er nog veel veranderen. Opmerkelijk is dat met name in de perifere gebieden veel kernen helemaal zonder voorzieningen zijn komen te zitten, maar dankzij de auto blijven ook zij door velen

contouren van *het ideale dorp*

In tien jaar tijd is het platteland 'grondig verbouwd', niet alleen op ruimtelijk maar ook op economisch, sociaal-cultureel en politiek-bestuurlijk terrein

gewenste woonplekken. Het verdwijnen van een voorziening hoeft overigens niet altijd 'erg' te zijn, soms zijn er betere alternatieven. Zo vind ik het vervangen van een postkantoor door een servicepunt in de supermarkt, gezien de openingstijden, soms een goed alternatief. Van belang in dit domein is ook de situatie rond gemeenschapsaccommodaties die momenteel nogal wat belangstelling trekt. Veel dorpshuizen staan onder druk, niet alleen vanuit het exploitatieverhaal, maar ook vanuit de toenemende wet- en regelgeving op het gebied van milieu, arbo-problematiek, et cetera.

Veranderingen

Dat er veel is veranderd op het platteland moge duidelijk zijn. In dit verband wil ik verwijzen naar het essay van Michiel Herweijer, hoogleraar bestuurskunde in Groningen, in de bundel 'De krachten gebundeld', een uitgave in het kader van BANS platteland. Hij spreekt van "de grondige verbouwing van het platteland": nog nooit hebben zich in tien jaar tijd zoveel ruimtelijke veranderin-

gen voorgedaan als juist op het Nederlandse platteland". Dat geldt wat mij betreft ook voor het economische, het sociaal-culturele en het politiek-bestuurlijke perspectief.

Met het voorgaande zijn naar mijn idee wat bouwstenen gelegd op de steiger die rondom het 'ideale dorp' wordt opgetrokken. Laat ik proberen de contouren van dat ideale dorp neer te zetten, beter gezegd: de contouren van een 'leefbaar' dorp. Ik kom dan bij een simpele definitie, een simpele omschrijving: "een leefbaar dorp is een dorp waar het voor alle soorten mensen goed wonen, werken en recreëren is".

Een simpele definitie, die echter door het gebruik van het begrip 'alle soorten mensen' niet tot een makkelijke uitwerking leidt. Alle soorten mensen zijn er vele en die moeten ook nog allemaal hun plek kunnen vinden in dat ideale dorp: de ouderen, de jongeren, de werkenden, de niet-werkenden, de Drentenaren, de boeren, de natuurminnaars, en ook nog (zo nu en dan) de stedelijke bezoeker met z'n motorfiets. Het ideale dorp kortom moet plaats bieden aan

ouderen en jongeren, er moeten woningen voor ze zijn, en werk.

Wonen

Voor de ouderen moet woonmogelijkheid worden geboden. Ik vind de oplossing van de gemeente Boekel een hele pragmatische: biedt ouderen de mogelijkheid bijvoorbeeld de garage of de schuur bij de boerderij van de kinderen te verbouwen tot (tijdelijke) woonruimte. Het antwoord op de vraag 'Waar is opa?'; 'Opa woont in de schuur' geeft weer dat opa niet uit z'n sociale context hoefde te worden gehaald en met respect voor zijn zelfstandigheid toch zo nodig enige verzorging kan krijgen en ook eens op de kleinkinderen kan passen. In Boekel hebben ze bedacht dat de woning weer tot garage of schuur moet worden teruggebracht als opa uit de tijd is, maar ik ben benieuwd of dat te handhaven is. Overigens leidt de komst van ouderen naar de dorpen mogelijkwerijs tot vergroting van de zorgdruk.

In dat ideale dorp kan het ook de woningcorporatie zijn die vanuit het leefbaarheids-

perspectief komt tot realisatie van kleinschalige woon-zorgvoorzieningen. Een ander interessant initiatief is dat van de Stichting Wonen voor Senioren in Boerderijen, een club die oude boerderijen geschikt probeert te maken voor de woonfunctie.

Jongeren

In dat ideale dorp is ook plaats voor jongeren. Dat betekent onderwijs in het dorp of onderwijs dat tenminste goed bereikbaar; dat betekent waar nodig kinderopvang, voorschools, tussenschools, naschools. Immers de (al of niet parttime) werkende moeder –tegenwoordig heet zo iemand een taakcombineerder– kan haar werktijden niet laten sporen met de gebruikelijke schooltijden. Ook de categorie 'wat oudere jongeren' moet z'n plek kunnen vinden. Op het Friese platteland hebben jongeren zelf hun accommodatieprobleem opgelost door een oude (sta)caravan in het groen te plaatsen waar het kratje bier en eventueel het stiekke genuttigd worden. Wat je daar ook van mag denken.

Na verloop van tijd wil deze categorie jongeren ook onder dak: wooneenheden voor jongeren in boerderijen was een aardige oplossing in Drenthe, maar in sommige praktijken zijn deze verbouwde boerderijen inmiddels verworpen tot getto's voor gescheiden mannen. Als er in het kader van de te herschrijven Vijfde Nota meer gebouwd mag worden op het platteland, dan wil ik van de overheid enige sturing en stimulering kunnen verwachten met betrekking tot jongerenhuisvesting.

Overigens wil ik wel kwijt dat, als er gebouwd mag worden, dat dan ook gebeurt met respect voor landschap en dorpsidentiteit. Een mooi dorp draagt ook bij aan de leefbaarheid.

De beschikbaarheid van werk, al of niet op bereikbare afstand, en dus ook goede mobiliteitsmogelijkheden, dragen bij aan het zich welbevinden in het dorp. En ook de eerder genoemde taakcombineerder moet uit de voeten kunnen, dus moeten er mogelijkheden voor adequate kinderopvang zijn. In Drenthe hebben ze er zelfs mobiele voorzieningen voor.

Sociaal kapitaal

We kunnen tal van fysieke zaken en economische maatregelen bedenken die bijdragen aan de leefbaarheid van het ideale dorp. En we kunnen allerlei voorzieningen realiseren die die leefbaarheid nog verder

versterken. Maar het ene dorp zonder voorzieningen is hartstikke leefbaar en het andere dorp met voorzieningen is dat niet. Ik ben er dan ook van overtuigd dat leefbaarheid begint bij het dorp zelf, bij de mensen zelf, bij 'alle soorten mensen'. Ik ben er ook van overtuigd dat bewoners weten wat de goede aanpak is, wat de goede oplossingen zijn. Daar waar leefbaarheid ook een verantwoordelijkheid is van de (plaatselijke) overheid, dient die overheid de kaders te scheppen waarbinnen de betrokkenen hun plannen en wensen kunnen realiseren of pogen te realiseren. Rein Munnikma, burgemeester van Aa en Hunze in Drenthe, zei eens in een interview: "Just bij een plattelandsvernieuingsbeleid (en ik noem dat in één adem met verbetering van de leefbaarheid) dat wil bekijken is het van belang dat de verschillende betrokkenen of ze nu vanuit de burgers of vanuit de overheid werken met aandacht en respect voor elkaar samenwerken. Meer dan tot nu toe zullen we moeten erkennen dat in lokale gemeenschappen een schat aan kennis ligt. Niet alleen over het verleden, ook voor een duurzame toekomstige ontwikkeling kunnen (lokale) overheden niet om de lokaal aanwezige kennis heen. Er wordt bij de beleidsvorming nog te weinig gebruik gemaakt van het talent om het sociaal kapitaal te ontwikkelen. Wij, als gezamenlijke overheden, moeten deze ontwikkeling faciliteren en stimuleren. We moeten een ronde tafel bieden waar een integrale visie op het gebied, op het dorp, waar een visie op de toekomst wordt ontwikkeld."

Voorzieningen

Ik zou hem niet citeren als ik het hiermee niet volstrekt eens was. Het ideale dorp begint volgens mij bij de erkenning van de bewoners als volwaardig en gelijkwaardig gesprekspartner en begint met een open, ontvangende en luisterende overheid. Op het speelveld dat vanuit deze visie wordt aangelegd, kan worden gesproken over het belang van goede voorzieningen voor iedereen. Dat gesprek begint mijns inziens met een gezamenlijke analyse. Die analyse vormt de basis voor planvorming rond het ideale voorzieningenniveau en dat is in ieder dorp anders.

Het belang van goede voorzieningen voor iedereen, zoals basisscholen, dorpshuizen, verenigingen, et cetera zal niemand ontkennen. Probleem in veel kleine dorpen en plattelandssituaties is vooral dat dergelijke voorzieningen niet meer ten volle overeind

Mag er wel of niet worden gebouwd op het platteland?

te houden zijn. En dan moet je alles uit de kast trekken –en vooral het sociale kapitaal aanboren en activeren– om tot goed maatwerk te komen. Dat is ook mijn pleidooi naar (lokale) overheden en mijn aanbeveling naar lokale initiatiefgroepen, zoals dorpsbelangenorganisaties, dorpshuisbesturen, et cetera. Ik vind dat in ieder dorp minstens één voorziening in stand moet worden gehouden en ik vind ook dat de lokale overheid daar een soort basale plicht heeft. In ieder dorp hoort een plek voor ontmoeting, een dorpshuis, maar het mag van mij ook een café met subsidie zijn. Een plek, waar de bewoners elkaar kunnen ontmoeten, waar de basis kan worden gelegd voor contacten en plannen, een plek waar de sociale samenhang van de kleine gemeenschap vorm kan krijgen. Die plek vormt naar mijn overtuiging het begin van een goed voorzieningenniveau in het dorp. Die plek, dat dak, kan ook het fysieke begin zijn van prachtige op maat gemaakte voorzieningencombinaties. In het ene dorp zitten supermarkt, bankloket, kinderopvang, basisschool, jongerensoos, zorgloket en noem maar op onder één dak. In het andere dorp is dat zaaltje in het voormalig dorpscafé, dat alleen zaterdag van vier tot zeven open is, voor dat dorp een prima voorziening. Dat voorzieningen van belang zijn is een open deur! Draagvlak is een voorwaarde en dan doen bewoners en overheid of overheden samen.

<

De stadsregels van een gemeenteraadslid

Het Terneuzense raadslid Patricia van Veen-de Rechter (D66) heeft een ideaal. Haar droom is een stad waarin het op alle gebied goed toeven en werken is, te verwezenlijken met behulp van tien gouden stadsregels. En als het aan haar ligt, duurt het niet lang meer voordat die regels met de nadrukkelijke hulp van de bevolking daadwerkelijk op papier staan. En vooral: worden nageleefd.

Met haar initiatief volgt Van Veen het verkiezingsprogramma van haar partij naar de letter. Dat program predikt veiligheid en leefbaarheid, maar de politica uit Philippine grijpt voor haar plannetje ook terug op het beleidsprogramma van de gemeenteraad. Daarin staat zwart-op-wit dat er in Terneuzen, in ambtelijke taal, een integraal veiligheidsplan moet komen. In opdracht van de gemeente verzamelt een adviesbureau hiervoor op dit moment wensen en verlangens die de basis voor het veiligheidsplan moeten gaan vormen.

"Het is nu tijd," schrijft Van Veen aan de voorzitter van de raad. Normen en waarden moet er volgens haar komen, vast te leggen in tien gouden stadsregels. Het is aan de inwoners van Terneuzen, aan plaatselijke organisaties en

instellingen om die regels via een enquête in een advertentieblad of huis-aan-huisfolder te bedenken. Maar Van Veen geeft zelf al een voorzetje. Daarvoor heeft ze even leentje-buur gespeeld bij de Zuid-Hollandse gemeente Gouda, waar zelfs 35 stadsregels van kracht zijn. Die variëren van 'Iedereen mag er zijn', via 'Wildplassen is vies en verboden' en 'Intimiderend rondhangen is a-sociaal' tot 'Ken je buur, dan woon je beter'.

"Met het opstellen van tien stadsregels zijn we er niet," waarschuwt het D66-raadslid. "Die regels moeten worden waargemaakt en nageleefd. Ze moeten onder de aandacht van de bevolking worden gebracht, het gaat immers om kennen, herkennen en erkennen van de regels." Ze vindt dat dit vooral een taak voor de gemeente is, met een knipoog naar regel 28 van Gouda: 'Geef als gemeente het goede voorbeeld'. Van Veen: "Doorbreek de sfeer van onverschilligheid en afzijdigheid. Het uiteindelijke doel is immers een veiliger, schoner en aangenamer Terneuzen."

BN/De Stem 5 juni 2003

<

Strooptocht naar de

In steeds meer grote steden gaan opbouwwerkers en agenten samen de straat op. Zij proberen bewoners weerbaar te maken en ze te stimuleren zelf problemen op te lossen. In 2000 ging in Deventer het pilot-project Zelfredzaamheid van start met als doel bewoners daarin extra te ondersteunen en een methodiek te ontwikkelen die toepasbaar is in andere wijken.

Voor bewoners is het koppel een aanspreekpunt. Foto's Auke Plum

Een of twee keer in de week lopen opbouwwerker Henk Damen en politieagent Henk Beekman door de buurt Hoorwerk in Deventer. Op Strooptocht gaan, noemen ze dit. "Op straat op zoek gaan naar bewoners," legt Henk Damen van Raster Welzijnsgroep uit. "Proberen hen positief te stimuleren ('stroop om de mond smeren') zelf problemen aan te pakken en het er niet bij te laten zitten." De Strooptochten waren een eye-opener voor beiden, zo bleek. "Ik keek in het begin heel anders naar de buurt dan opbouwwerker Henk Damen," zegt politieagent Henk Beekman in de methodiekbeschrijving 'Zelfredzaamheid voor mensen en buurten'. "Hij zag groenperkjies die er verwaarloosd bijlagen en kansen om iets moois tot ontwikkeling te brengen. Ik zag ongekeurde auto's en een criminele wijk vol bedreigingen. Inmiddels geloven we samen dat er zo veel meer mogelijk is dan ooit gedacht, vooral omdat aan het enthousiasme van de buurtbewoners nu eens vorm en inhoud kan worden gegeven!" Ook voor Henk Damen gingen de ogen open. "Als opbouwwerker werk je eigenlijk altijd met de actieve mensen in een buurt. Door het toneel te verplaatsen van kantoor naar

straat, bleken we mensen te bereiken die we daarvoor nooit zagen. Daardoor realiseer je je dat je als opbouwwerker vaak meer mensen niet als wel bereikt. De Strooptocht is een essentieel onderdeel van de methodiek. Niet wachten op kantoor of spreekuur, maar naar bewoners toe gaan, steeds weer opnieuw. Zo win je hun vertrouwen."

Onderdeel van het straatleven
De pilot Zelfredzaamheid kwam tot stand met ondersteuning van het Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO). Het project past binnen de sinds 1992 in Deventer toegepaste Wijk aanpak waarin bewoners worden aangesproken om problemen in de eigen wijk te benoemen en voorstellen te doen voor het (zelf) oplossen van die problemen.
Damen en Beekman begonnen in 2000 met hun Strooptocht. Om de zelfredzaamheid te stimuleren spreken ze die bewoners actief aan en stimuleren hen 'te participeren en ondernemen, in plaats van te consumeren en te klagen'. Voor de bewoners is het koppel een aanspreekpunt waar ze met al hun vragen terecht kunnen. "Door onderdeel van het straatleven te worden, kan het koppel

meteen inspelen op dingen die gaande zijn en de discussie op straat starten. Vaak haalt dit al de angel uit een conflict," aldus Damen. Daarnaast komt ook de contactpersoon van de woningbouwcorporatie drie tot vier keer in de week in de buurt. Samen met een coördinator van de GGD vormen zij basisteam van het project.

Omdat het koppel op hun Strooptochten veel andere problemen tegenkwamen, zoals zaken rond de zorg, maatschappelijk werk en dergelijke, gingen ze op zoek naar manieren om in de wijk aanwezige instanties te betrekken bij het project. "Die samenwerking kwam in Hoorwerk – op enkele individuele cases na – niet altijd even makkelijk van de grond," aldus Damen. Wel heeft de GGD inmiddels goede contacten met hulpverlenende instanties, waardoor in individuele gevallen hulp op maat kan worden geboden. Bovendien zijn diverse instellingen, met name de politie en de woningbouwcorporatie, meer gaan werken vanuit het beginsel van zelfredzaamheid van bewoners.
In de loop der tijd werd ook een stuurgroep gevormd bestaande uit leidinggevenden

kansen in een buurt

Agent en opbouwwerker in gesprek met een bewoner

van de in het project werkzame medewerkers, de coördinator van het basisteam en de voor het project verantwoordelijke ambtenaren. De belangrijkste taak van de stuurgroep was de randvoorwaarden creëren waaronder de samenwerking in het project van de grond kon komen.

Andere wijken

De in Hoornwerk ontwikkelde methodiek is zeker ook toepasbaar in andere wijken. In de methodiekbeschrijving zijn daarvoor een aantal aandachtspunten en valkuilen geformuleerd. Om te beginnen is de manier van werken belangrijk. Vragen en problemen van bewoners moeten centraal staan, niet het beschikbare hulpaanbod. Voor de werkers betekent dit dat zij oplossingsgericht in plaats van probleemgericht moeten leren denken. Dat vraagt om specifieke eigenschappen van de werkers. "Je moet goed luisteren, terwijl opbouwwerkers vaak geneigd zijn teveel te praten en te willen sturen," vindt Damen. Het koppel moet bewoners ook niet teveel willen corrigeren, dat staat haaks op het winnen van het vertrouwen. Vooral de wijkagent kan in situaties terecht komen waarin de grenzen van zijn rollen als

wetshandhaver en vertrouwenspersoon botsen. "Opbouwwerkers zijn bovendien gewend te werken aan de verbetering van de buurt als geheel," aldus Damen. "Nu moet je leren niet de buurt centraal te stellen, maar de mensen in die buurt." De samenwerking met anderen, ook politie en woningbouwvereniging, vergt veel balanceringsvermogen van een opbouwwerker vindt Damen. "Menig opbouwwerker heeft de neiging het 'te goed' te weten, en dat moet je loslaten. Tegelijkertijd moet je de belangen van de verschillende groepen in de gaten blijven houden." Achteraf bleek dat de aanwezigheid van de GGD als samenwerkingspartner een positieve uitwerking had in het project omdat de organisatie door buurtbewoners over het algemeen wordt gezien als een neutrale en onafhankelijke hulpverleningsinstelling.

'Chemie' basisteam

In Hoornwerk bleek de 'chemie' tussen de opbouwwerker en agent achteraf erg belangrijk voor het bereiken van resultaat. "De leden van het basisteam hebben allemaal een andere professionele achtergrond en manier van werken. Daarin moet je de

juiste mix zien te vinden." Een belangrijke voorwaarde om als basisteam die mix te kunnen vinden is een goede coaching. "Zonder goede begeleiding red je het niet," zegt Damen. Voor de leden van het basisteam was de supervisie dan ook een belangrijk middel om te blijven nadenken over het doel van het project en ieders rol daarin. Belangrijk in het slagen van de methode zijn ook de mensen waarmee je aan de slag gaat, vindt Damen. "De uitvoerders zijn misschien wel belangrijker dan de methode. Dat geldt zowel voor de veldwerkers als voor de medewerkers bij de instellingen." Voor de veldwerkers was de regie van de stuurgroep een belangrijke randvoorwaarde omdat daardoor draagvlak voor de methodiek kon worden gecreëerd bij de betrokken instellingen.

Niet onbelangrijk is ook dat het tijd kost de methodiek toe te passen. Met name tijd om contact op te bouwen met bewoners, door hen te worden geaccepteerd en hun vertrouwen te winnen. Daarom ook moet van tevoren goed worden nagedacht over de het aantal beschikbare uren. In Hoornwerk hebben alle partijen veel uren in het project gestoken. Zelfredzaamheid tot slot is een containerbegrip. Daarom is het ook verstandig van tevoren het begrip in te vullen en een aantal gewenste resultaten te benoemen.

Methode kopiëren

In Deventer wordt de in Hoornwerk ontwikkelde methodiek inmiddels toegepast in de wijk Landsherenkwartier waar opbouwwerker Benjamin Beerthuis samen met een politieagent door de wijk loopt. "De methode in Hoornwerk is ontwikkeld door Raster, woningbouwcorporatie Woonunie, de GGD en de politie. Wij konden gebruik maken van die ervaringen en het model min of meer kopiëren. Als vrij snel werd in Landsherenkwartier de tweede in de wijk opererende woningbouwcorporatie erbij betrokken. "Deze corporatie is alleen nog niet zo goed bekend met het model en nog zoekende naar de juiste vorm en de juiste

persoon. Dat is wel een nadeel." Want een goede samenwerking staat of valt met de juiste personen, ervaart ook Beerthuis. "In Landsherenkwartier hebben we dan ook een werkconferentie georganiseerd waarbij alle partners in de wijk waren uitgenodigd. De aanwezigen zijn als koppel de straat opgestuurd om ze te laten ervaren hoe het is met iemand van een andere organisatie op pad te gaan. Wat doe je bijvoorbeeld met iets in de openbare ruimte waar jij en je organisatie niet direct iets aan kunnen doen. Het blijft zoeken naar manieren om dit soort zaken aan te pakken." Het koppel krijgt ook te maken met een verstrengeling van belangen. Zo wordt er in Landsherenkwartier op sommige plaatsen flink gesleuteld aan sloopauto's. "Wanneer de milieupolitie bewoners erop wijst dat je op straat geen bedrijfsmatige handelingen mag verrichten, moeten je oppassen dat mensen niet denken dat jij ze op hen af hebt gestuurd." Tijdens de Strooptochten schrijft de politieagent dan ook geen bekeuringen uit. "En overtredingen geeft hij alleen aan als hem daar rechtstreeks naar wordt gevraagd," zegt Beerthuis. "Wel waar schuwen we bewoners als ze bijvoorbeeld fout staan geparkeerd dat ze daarvoor een bekeuring kunnen krijgen. Vaak is dat

meteen een positieve ingang om in gesprek te raken."

Buurtkenmerken

In de methodiekbeschrijving zijn op grond van de ervaringen in Hoornwerk een aantal buurtkenmerken geformuleerd die het leggen van contact vereenvoudigen:

- * De bewoners zijn overdag doorgaans aanwezig.
- * Alle woningen zijn in het bezit van één woningbouwcorporatie. Dit geeft een ingang naar bewoners en corporatie.
- * De buurt is vrij klein en daardoor overzichtelijk.
- * De buurt bestaat uit laagbouw (weinig of geen portiekflats).

In Landsherenkwartier bleken niet al deze buurtkenmerken van toepassing. "Het grootste deel van de wijk bestaat uit hoogbouw," vertelt Beerthuis. "Er opereren twee woningbouwcorporaties in de wijk en een gedeelte van de huizen zijn koopwoningen. Bovendien is de wijk veel groter dan Hoornwerk. Een hele andere situatie kortom. Daarom besloten we contact te zoeken door per portiek aan te bellen en mensen over het project te vertellen." Daarnaast ging het koppel, net als het duo in Hoornwerk, af op meldingen van de politie.

Op hun ronde komt het koppel soms verschrikkelijke dingen tegen. "Het is heel belangrijk dat je die met je maatje en een coach kunt bespreken," vindt Beerthuis. "Je kunt niet zomaar als koppel de straat op. Je hebt begeleiding nodig van iemand die de organisatie kent en die weet wat je op straat kunt tegenkomen. Je moet leren de juiste vragen te stellen om dieper ergens op in te kunnen gaan. Zonder de juiste begeleiding blijf je steken op een gezellig contact."

Voortbordurend op de ervaringen in Hoornwerk kan in Landsherenkwartier worden gezocht naar manieren om de methode verder te verdiepen. Zo bleek uit een trendanalyse dat lange tijd vooral is geïnvesteerd in de 'hardware' van de wijk. "Daarom is in deze wijk een inhaalslag nodig naar de sociale kant, de 'software': het verbeteren van de kwaliteit van wonen en leven en van de samenwerking tussen organisaties. Waar loop je tegenaan, wat kan je daaraan doen, welke organisaties betrek je, hoe ga je met die organisatie en haar medewerkers om, hoe krijg je bewoners zover dat ze zelf aan de slag gaan. Vooralsnog zijn er nog veel vragen waar een antwoord op moet worden gevonden."

De buurt Hoornwerk is inmiddels zichtbaar verbeterd, zo valt te lezen in de methodiekbeschrijving. "Het is de initiatiefnemers gelukt om aan een buurt zonder toekomst een nieuwe impuls te geven, maar ook om aan haar bewoners een beter toekomstperspectief te bieden." De buurtbewoners hebben een groot vertrouwen in het koppel en de medewerker van de woningbouwvereniging en ook de contacten tussen de buurtbewoners onderling en tussen het koppel en bewoners zijn verbeterd. Dat maakt het werk dankbaar om te doen, vinden de beide opbouwwerkers. "Je ziet veel ellende, maar maakt ook fantastische dingen mee. Het hele project is toch voortdurend zoeken naar de kansen in een buurt, naar manieren om mensen in beweging te krijgen. Dat kost tijd, maar die moet je er ook voor durven nemen."

Wat is 'kwaliteit' in het opbouwwerk

Kwaliteit, kwaliteit, kwaliteit, we worden er dagelijks zo ongeveer mee doodgeknuppeld. Iedereen heeft het voortdurend over dit begrip en iedereen lijkt ook altijd te begrijpen wat er dan bedoeld wordt. Weinigen vragen door. Dit is geen exclusief recht van de commerciële sector. Kwaliteit is inmiddels ook tot in de diepste poriën van de non-profit sector doorgedrongen. Zonder twijfel bent u reeds lastig gevallen met opmerkingen als 'we moeten meer aan kwaliteit doen', of 'we gaan binnenkort een kwaliteitsbeleid ontwikkelen' of nog griezeli-ger 'we hebben een coördinator kwaliteitsbeleid aange-steld en die gaat ...?!'

Het is inmiddels wel duidelijk dat het gaat om meer dan een modernisme. Kwaliteit is hier om te blijven. Nu alleen nog de invul-ling. Hebben ze er in de commerciële sector al moeite mee tot een goede invulling en uitvoering te komen, getuige uw ongetwijfeld dagelijkse ergernis met één of andere slecht functionerende leverancier, erger wordt het als de non-profit sector hier aan gaat werken. Om de sociale sector in het bijzonder te nemen, stuiten we al snel op verschillende problemen. Om te beginnen: wat is kwaliteit eigenlijk? Is het iets waarvan je vooraf zegt 'ik ga het zo en zo doen' om dan na verloop van tijd vast te stellen of je daar wel of niet in geslaagd bent. Zo ja, dan heb je kwaliteit geleverd. Zo nee, dan niet.

Of is kwaliteit veel meer het primaat van de klant. Als de afnemer aangeeft tevreden te zijn, dan lever je kwaliteit. Maar als welzijnsinstelling kun je je dan afvragen wie je klant is. Is dat de betaler, veelal de gemeente? Of is het de echte gebruiker, de burgers dus. Maar als die het voor het zeggen hebben, hoe ga je dan om met maatregelen die voor een individu wellicht nadelig zijn, maar voor de samenleving als collectief gunstig. Met andere woorden, hoe weeg je de beoordeling van de individuele klant tegenover het collectieve belang? Een ander aardig dilemma is de beoordeling van projecten. De sociale sector is bij uitstek een werkerterrein waar met projecten wordt gewerkt, rijp en groen door elkaar

heen, zonder dat er iemand echt in staat is een objectieve beoordeling te geven van effectiviteit, efficiency, et cetera. Er ontbreekt simpelweg een kwalificatiestructuur.

Natuurlijk zijn er verschillende initiatieven om hier enige lijn in aan te brengen. NIZW heeft een model ontwikkeld wat gebaseerd is op het INK (Inst. Nederlandse Kwaliteit) model. De stichting HKZ voert in opdracht van de MO groep en daaraan gelieerde sectoren een model uit wat meer gebaseerd is op ISO. De eerste resultaten zijn bemoedigend. Voor diverse voorbeelden kunt u kijken op www.x-s2.nl en dan het dossier kwaliteit. Ook het dossier vraagsturing biedt een aantal interessante handreikingen.

X-S2 werkt onder andere mee aan 'Social Quality Matters (SQM), SQM is het actieprogramma over ICT en Sociale Kwaliteit. Wat kan de opbouwwerker met ICT om de sociale kwaliteit te verhogen? Ditmaal: ICT en Sociale Kwaliteit verheugt zich in enorme belangstelling

Donderdag 12 juni jl. vond er in de Passagiers Terminal te Amsterdam een manifestatie plaats rondom het thema ICT en sociale kwaliteit. Meer dan 1000 belangstellenden kwamen hierop af. De opzet van deze groots opgezette bijeenkomst was om alle goede ervaringen en voorbeelden van succesvolle projecten voor het voetlicht te brengen en om geïnteresseerden bij elkaar te brengen en van elkaar te laten leren.

Als de dag iets heeft geleerd, is het wel dat ICT van niet te onderschatten waarde is voor de sociale kwaliteit van de Nederlandse samenleving. Dat bleek onder uit het feit dat een groot deel van de getoonde initiatieven op de manifestatie voortkomen uit burgerinitiatieven en (deels) zijn gefinancierd uit publieke middelen.

Als onderdeel van de dag was er een Beste in de buurt van ICT Award. Op de derde plaats was geëindigd, Wotsj Dis (www.wotsjdis.nl), op de tweede plaats, het KinderPersburo (www.cyberzoek.nl) en op de eerste plaats, de Verhalentafel (www.waag.org).

De manifestatie was ook bedoeld om een blik vooruit te werpen. Uit de discussie tijdens het slotdebat bleek in ieder geval dat ICT ook in de toekomst moet worden ingezet voor het verhogen van de sociale kwaliteit. Daar was iedereen het over eens. Meer verschil van mening bestond er over de vraag wie de financiële lasten hiervan draagt. Sommigen waren van mening dat de rijksoverheid een groot deel voor rekening dient te nemen, terwijl anderen duidelijk aangaven meer belang te zien in het betrekken van gemeenten en marktpartijen bij het genereren van geldstromen. Ook de initiatiefnemers zelf werd geadviseerd op zoek te gaan naar particuliere financiering.

Dat de landelijke politiek hierin zelf ook een belangrijke rol speelt, werd door een ieder onderkend. Een aantal van hen sprak de hoop uit in de toekomst te kunnen blijven rekenen op steun vanuit Den Haag. Juist in tijden dat het minder gaat.

Kijk voor meer info op www.sqm.nl <

Bij de Rotterdamse opbouwwerkinstelling SONOR is een nieuwe editie van Wissel verschenen met als titel 'Opbouwwerk en veiligheid'. In deze katern worden vier projecten van het opbouwwerk van SONOR, gericht op veiligheid beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de relatie tussen repressief en preventief veiligheidsbeleid.

"Het thema Veiligheid staat in de schijnwerpers als een van de grote maatschappelijke vraagstukken in onze samenleving," zo valt te lezen in het voorwoord. "De uitkomst van de verkiezingen in 2002 en 2003 hebben laten zien dat de burger hiervoor een eerste prioriteit van inzet vraagt van bestuurders, politici, beleidsmakers en uitvoerders in het veld. Voor SONOR was dit aanleiding om vanuit de kernbegrippen samenleving en samenlevingsopbouw te onderzoeken wat de preventieve invalshoeken kunnen zijn naast de toenemende roep om repressieve maatregelen. Naast een keur van sectoren die energie, kennis en kunde steken in preventieve benaderingen, willen we met deze Wissel vooral aandacht besteden aan de toegevoegde waarde die het opbouwwerk op straatniveau kan leveren op het terrein van veiligheid.

(...)

Deze Wissel beschrijft vier voorbeelden van projecten die zich elk op een andere wijze vanuit het opbouwwerk richten op een aanpak binnen het thema veiligheid. In het eerste project neemt de opbouwwerker als uitgangspunt dat drugsgebruikers in een grote stad onderdeel vormen van de samenleving. In gesprekken met instellingen, bewoners en gebruikers legt hij verbanden, denkt mee op welke locatie een opvang voor gebruikers mogelijk is en kijkt met omwonenden welke voorwaarden er

aan het beheer rond opvangvoorzieningen gesteld moeten worden.

In het tweede project is de projectleider buurtbemiddeling op zoek naar vrijwilligers die na een scholing bereid zijn te bemiddelen bij conflicten van medebewoners.

In het derde project is de opbouwwerker op zoek naar belemmeringen en mogelijkheden die moeders zien om te werken aan een veilige omgeving.

In het laatste project zet de opbouwwerker in op het versterken van sociale contacten tussen bewoners die geconfronteerd worden met de overlast van drugsrunners. Als bewoners elkaar beter kennen en het gevoel hebben op iemand in de nabijheid terug te kunnen vallen, verminderen de subjectieve angstgevoelens.

Deze projecten vragen om specifieke opbouwwerkkwaliteiten waarin werkers steeds wisselen: op zoek naar partners, op zoek naar talenten, op zoek naar wegen om een proces op gang te brengen of bewoners te betrekken bij het zoeken naar oplossingen.

In een apart kader gaat Joyce Hes in op de scheidslijn tussen het begrip veiligheid en probleemoplossend vermogen van de bur-

ger. Joyce Hes is juriste en was betrokken bij de Harmonisatieraad voor het welzijnsbeleid, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en lid van de Emancipatieraad. Momenteel is zij lid van het College van Advies en Toezicht voor het Opbouwwerk. Zij benadert kritisch de politiek/bestuurlijke intenties ten opzichte van de dragers van de samenleving, de burgers. De door haar geschetste afstand zet het vertrouwen dat we er samen vorm aan moeten geven, onder druk. In dat licht gezien commentarieert Joyce Hes ook de inspanningen en betekenis van het opbouwwerk als een preventieve bijdrage aan veiligheid."

Deze vierde uitgave van Wissel kunnen we iedereen die oprecht geïnteresseerd is in opbouwwerk van harte aanbevelen.

Bestelinformatie: Opbouwwerk en veiligheid, SONOR, Telefoon: 010-2652737 of per email: info@sonor.nl. OVW Wissel nr. 4, Opbouwwerk en veiligheid.

Prijs: € 7,50 (excl. verzendkosten).

<

Sterk door onderzoek

Tien jaar Verwey-Jonker Instituut

Verwey-
Jonker
instituut

Het Verwey-Jonker Instituut viert zijn tweede lustrum. De oogst van tien jaar onderzoek naar vele maatschappelijke thema's voor tal van opdrachtgevers, mag gerust aanzienlijk worden genoemd. Het instituut is uitgegroeid tot een bekend en gewaardeerd onderzoekscentrum rond sociale vraagstukken. We zien het als onze taak om door onderzoek (groepen) mensen meer greep te laten krijgen op de vaak onbegrijpelijke wereld.

Toch is onderzoek geen toverformule waarmee problemen in de samenleving zo maar zijn op te lossen. Wij grijpen het tienjarig bestaan van het instituut aan om inzichten,

dilemma's en ervaringen met u te delen. Van 25 september 2003 tot en met donderdag 9 oktober brengen wij wetenschap, theorie en praktijk in vijf deelconferenties bijeen. Met elkaar maken we de stand van zaken op rond actuele maatschappelijke kwesties en onderzoeksthema's. Wij verwachten van de deelnemers een actieve inbreng, reflectie en een bijdrage aan de discussie. De onderwerpen zijn:

Bereiken en verstaan

Hoe de onderzoeker de burger (mis)verstaat
Donderdag 25 september 2003, 13.00 – 17.00 uur in Hilversum.

Beantwoorden en verantwoorden

Accountability: bewijs van kwaliteit?
Dinsdag 30 september 2003, 9.30 – 17.00 uur in Utrecht

Ontmoeten en vermijden

Kansen en belemmeringen van vermaatschappelijking

Woensdag 1 oktober 2003, 13.00 – 17.00 uur in Tilburg

Good governance and citizenship

Participatie van burgers bij stedelijk beleid

Nieuwe professionaliteit (besloten)
Professionele handelingsruimte en vraaggericht werken

Dinsdag 7 oktober, 15.30 – 18.00 uur in Utrecht

Deelname

Voor aanmelding kunt een deelnameformulier aanvragen bij het Verwey-Jonker Instituut, secr@verwey-jonker.nl. Aan deelname zijn geen kosten verbonden.

Meer informatie

Kijk voor de programmabeschrijvingen op www.verwey-jonker.nl onder de button Lustrum 'Sterk door onderzoek'. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Ida Linse of Jenny de Klein op maandag t/m woensdag van 10.00 - 12.00 uur (030) 230 07 99 of e-mail secr@verwey-jonker.nl
<

Zomeruniversiteit over huisvesting en welzijn

De jaarlijkse Zomeruniversiteit van de Zweedse koepel van woningbouwcorporaties wordt dit jaar van 15 tot 19 september georganiseerd in Den Haag. Thema is de toekomst van huisvesting en welzijn in Europa.

West Europese landen hebben in toenemende mate te maken dezelfde onderwerpen op het gebied van huisvesting. De vergrijzing van de bevolking is daar een voorbeeld van, terwijl ook steeds duidelijker

wordt dat huisvesting een belangrijke rol speelt bij de bevordering van sociale integratie. Belangrijke vraag daarbij is de rol van woningbouwcorporaties en hoe zij van elkaar kunnen leren. De Zomeruniversiteit van de koepel van Zweedse woningcorporaties SABO (Swedish Association of Municipal Housing Companies) staat dit jaar dan ook open voor deelnemers uit andere Europese landen.

De sprekers op de Zomeruniversiteit -die een week zal duren- zijn internationale deskundigen en prominente onderzoekers op het gebied van huisvesting. Het programma bestaat uit lezingen, discussies en studiereizen. Vertegenwoordigers van woningbouwcorporaties, lokale bestuurders, huurders-

verenigingen, universiteiten, et cetera zijn van harte welkom. Op dit moment bestaat een groot deel van de deelnemers uit (Zweedse) leidinggevendenden van woningbouwcorporaties. Kosten voor deelname zijn vrij hoog, 2000 euro voor een week. Daarom stelt SABO inschrijvers die vijf andere deelnemers aanbrengen in de gelegenheid gratis deel te nemen.

De Zomeruniversiteit wordt georganiseerd in samenwerking met het Institute for Housing and Urban Research in Uppsala en de universiteiten van Delft en Glasgow. Voor meer informatie: www.sabo.se
<

Grote-stedenond

'Ondanks terugvallende economische groei blijven steden goed presteren in termen van arbeidsplaatsen en groei. Er zijn echter grote verschillen binnen regio's.'

Die conclusie trekt grotestedenonderzoeker Gerlof Rienstra in **ESB (30 mei 2003)** op basis van zijn onderzoek naar de ontwikkelingen in dertig grote en middelgrote steden in Nederland en hun omgeving van 1995 tot 2002. De groep bestaat uit de G4 (de vier grote steden) en de G26, die is samengesteld uit de 21 middelgrote steden aangevuld met vijf gedeeltelijk in het grotestedenbeleid opgenomen gemeenten. Vooral in 2001, het laatste jaar van het tweede kabinet-Kok, presteerden de steden beter dan de rest van het land. Maar niet elke stad deed het even goed. Van de vier grote steden deed Amsterdam het het beste (met een economische groei van 4,1 procent (in dezelfde regio bleven Alkmaar (2,7 procent), Zaandam (2,8 procent) en Haarlem (1,6 procent) ver achter). Rotterdam deed het het slechtst van de grote vier met een gemiddelde groei van 2,1 procent (hetgeen wordt bevestigd door het rapport *De staat van Rotterdam*, zie **NRC Handelsblad van 3 juni**). Absolute koplopers in groei onder de dertig onderzochte steden zijn Maastricht (5,4 procent), Zwolle (5,2 procent) en Amersfoort (5,1 procent). Hekensluiser is Schiedam met een schamele

groei van gemiddeld 0,8 procent. Een expliciete, directe link tussen het stedelijk succes en het grotestedenbeleid legt Rienstra niet. Hij wijst er slechts op dat uit onderzoek is gebleken dat *'verdere versterking van de economische structuur, onder meer gestimuleerd in het kader van het grotestedenbeleid de afgelopen jaren zijn vruchten heeft afgeworpen'*. Waarom de steden, die allen onder het grotestedenbeleid vallen, zo verschillende presteren, daar heeft Rienstra geen verklaring voor. Wel adviseert hij de beleidsmakers om daar meer oog voor te hebben. Verder wordt er in **ESB** gediscussieerd over de beloningen van topmanagers. De leukste bijdrage komt van Paul Frentop, directeur van Deminor Nederland: *'In mijn model wordt de beursgenoteerde onderneming beschouwd als een bord soep. Eenieder die bij de onderneming komt werken ontvangt een lepel. Hoe hoger in de hiërarchie, des te groter is die lepel. Empirisch onderzoek zou moeten kunnen achterhalen wie de lepels uitdeelt'*. In de beursgenoteerde onderneming met gespreid aandelenkapitaal is dat -conform de institutionele benadering van economische vraagstukken- waarschijnlijk dezelfde als de persoon die daar de lakens uitdeelt.' Je reinste demonisering!

Psychoweetjes
'Weet u eigenlijk nog waarom u die baan hebt? Houd er eens een tijdje mee op en weet weer wat het leven zin geeft.'

Psychologie Magazine is een van de grootste tijdschriftsuccessen van de laatste tijd. De oplage steeg in drie jaar van veertigduizend naar tachtigduizend. Het blad wordt vooral verslonden door vrouwen. In 2002 werd het blad uitgeroepen tot tijdschrift van het jaar. Het juninummer staat in het teken van vraagstukken rond werken. *'Werk maakt gelukkig, maar ook ziek. Werk structureert je leven én kan het ontwrichten. In je werk kun je jezelf ontwikkelen én begraven. Waarom werkt een mens eigenlijk'*. Je kunt er natuurlijk ook een tijdje tussenuit gaan onder het motto: *(Even) stoppen met werken. Tijd voor jezelf*. Een man en een vrouw, die net een sabbatical achter de rug hebben, vertellen over hun ervaringen.

Psychologie Magazine geeft goede raad aan lezers, die overwegen hun voorbeeld te volgen: 1. *Weer waarom u wilt stoppen*. 2. *U komt ook weer terug*. 3. *Hoe ambitieuzer uw programma, des te groter de kans op een desillusie*. 4. *U blijft dezelfde persoon*. 5. *Stoppen met werken kan heel confronterend zijn*. 6. *Doe alleen datgene wat echt belangrijk voor u is*. **Psychologie Magazine** verwijst naar een onderzoek van het Berlijnse Max-Planck-Instituut. Het instituut legde Duitsers van alle leeftijden de vraag voor *Wat is wijsheid?* De antwoorden bleken per levensfase te verschillen. *De drie meest genoemde 'wijsheidsbevorderaars'* waren: 1. *Grote beslissingen, zoals de keuze voor een beroep en een*

partner, of emigratie (44,2 procent); 2. Het omgaan met negatieve gebeurtenissen, zoals een sterfgeval, scheiding, conflicten (25,6 procent); 3. De manier waarop je je leven inricht, zoals de principes bij het opvoeden van kinderen, hoe je met relaties omgaat, hoe je je beroepsmatige leven vormgeeft (18,6 procent). Bovenaan de Vrouwelijke ergerenissen top-tien staat snurken. Vervang 'de wc-bril niet omlaag doen' door 'stelselmatig weigeren om de nieuwe wc-rol in de houder te doen' en alle genoemde ergerenissen zijn inderdaad van toepassing op mijn vrouw (ze slaapt overigens met oordoppen, dan hoort ze niks meer).

Psychologie Magazine grotsiert in lijstjes.

Wat voor leider is uw baas?
1. De leider tegen wil en dank?
2. De arrogante leider? 3. De onbekende leider (valt wegens verlegenheid niet op in de organisatie)? Of, 4. de workaholic?

Ook de Vijf sportieve levenslessen zijn mooi meegenomen: 1. Stel reële doelen. 2. Samenwerken. 3. Verleg je grenzen. 4. Bloed, zweet en tranen. 5. Omgaan met tegenslag. Enzovoort.

De lezer kan verder een tevredenheidstest doen: Hoe tevreden bent u met uw werk? Doe de test en ontdek of uw baan wel voldoet aan de eisen die u aan werk stelt. De emotionele intelligentie (EQ) van toponderzoeker en columnist Ronald Plasterk wordt gemeten: '... een bevlogen

mens met een sterk schommelende emotionele intelligentie'.

Volgens **Psychologie Magazine** loert het spook van de ontrouw overal. De Amerikaans psychotherapeute Shirley Glass raadt de lezers daarom aan om 'emotionele muren (te) bouwen tussen onszelf en onze aantrekkelijke vrienden en collega's. Alleen zo kunnen we onze stabiele liefdesrelaties beschermen tegen overspel'. In haar boek *Not 'Just Friends'* staan de negen geboden voor een succesvolle, vaste relatie:

1. Bespreek geen intieme details van je huwelijk of vaste relatie met anderen.
2. Praat alleen over je relatie met je eigen partner of met 'vrienden van het huwelijk', mensen van wie je zeker weet dat ze warme voorstanders zijn van trouw en bestendigheid.
3. Geef nooit toe aan de verleiding om in je eentje een ongelukkige buitenstaander van het andere geslacht te troosten.
4. Fantasieer nooit over intieme situaties met anderen.
5. Flirt niet, want flirten is uitnodigen.
6. Breng jezelf niet moedwillig in riskante situaties, zoals een project waarbij je alleen bent met een aantrekkelijke collega.
7. Ontmoet nooit een oude vlam zonder dat je vaste partner erbij is.
8. Zorg dat je e-mails zo geschreven zijn dat je eigen partner ze altijd mag lezen.
9. Ga alleen om met vrienden die ook gelukkig en stabiel getrouwd zijn en die niet in vreemdgaan geloven.
10. De 'bepalende maatregelen' laten de recente achter met een 'gevoel van twijfel'.

Gelukkig kunnen de plussabonnees van **Psychologie Magazine** deze maand via de website van het blad hun vragen over vreemdgaan direct kwijt aan Shirley Glass zelf.

Eutopia. Podium voor politiek, cultuur en kunst

Eutopia wil een podium zijn voor enerzijds de gedachten en stemmen van de nieuwe Europese intellectuelen met de nadruk op migranten multiculturalisme, en anderzijds wil het ongehoorde stemmen van buiten de grenzen van Europa een gezicht geven!

Het tijdschrift verschijnt drie keer per jaar en is een initiatief van Farhad Golyardi en Shervin Nekuee. Zij organiseren ook lezingen en debatten op het gebied van cultuur en maatschappij en onderhouden de website (www.eutopia.nl). De naam van het blad stamt uit het Grieks en betekent 'goede plaats'.

In het vierde nummer (**april 2003**) staan onder meer bijdragen van Bhikhu Parekh (*Een multiculturele samenleving kan niet stabiel zijn of lang standhouden zonder haar burgers het gevoel te geven dat ze er allemaal bij horen*), Nezha Haffou (*'Onze omgang met de ander wordt nog steeds door een idee gedetermineerd, vandaar het belang van ideologie'*), Gert Hekma (*'Naast een moskee hoort een homobos en onder een kerk een donkere kamer'*), Salman Rushdie (*'Ieder die over zo'n taalgrens is gestapt zal begrijpen dat*

zo'n reis een soort vormverandering of zelf-vertaling met zich meebrengt'), Edward W. Said (*'Het bestuderen van andere culturen is een humanistische onderneming, geen strategische actie of veiligheidsoperatie'*) en Arnon Grünberg legt in zijn column het verband tussen 'de multiculturele samenleving, normen, waarden, gedogen en door rood fietsen'.

Kort bestek

Het eerste nummer van de jaargang 2003 van **Migrantenstudies** wordt gedomineerd door een debat over 'multiculturaliteit en sociale cohesie'. Deelnemers aan de discussie zijn Ruben Gowricharn, Han Entzinger, Dietrich Tränhardt en Pieter Pekelharing. Alkmaar staat centraal in de laatste aflevering van **Vitale Stad (mei 2003)**. In **Communicatie, vakblad voor communicatieprofessionals (mei 2003)** wordt uitgelegd waarom de milieuclubs in Nederland zwegen na de moord op Fortuyn, hoe het zit met de vrouwvriendelijkheid van bedrijven (*'Worden vrouwelijke managers wel serieus genomen als het bedrijf adverteert met blote borsten?'*) en wat er allemaal mis is bij Nuon (*'Waarom Nuon publiekelijk schuld moet bekennen'*). Mijn vrouw werkt voor Nuon. Ochhèrm!

<

Praktijkdag ABCD-methode: 'Ondersteunen'

Opbouwwerkers en hulpverleners moeten niet komen met oplossingen, maar zorgen dat bewoners op basis van hun vaardigheden aan de slag gaan in de wijk, vindt de Amerikaanse hoogleraar John McKnight. Sinds hij drie jaar geleden op bezoek was in ons land, experimenteren in een groeiend aantal wijken bewoners met zijn ABCD-methode. Voor het LSA reden daar op 24 april in Haarlem een praktijkdag aan te wijden.

Geestelijk vader van de ABCD-methode is de Amerikaan John McKnight. In april was hij opnieuw in ons land en bezocht in Eindhoven, Helmond, Arnhem en Haarlem wijken waar met de ABCD-methode wordt geëxperimenteerd. "ABCD in Nederland, dat is een internetcafé, een taskforce tegen criminaliteit, buurtkranten, een wijkkalender, verschillende mensen die samenkomen met gemeenschappelijke interesses, zoals schilderen, of glas-in-lood maken," aldus McKnight op 24 april in Haarlem. "Wat deze mensen doen vanuit hun fantasie en betrokkenheid om de buurt beter te maken, dat noemen we ABCD."

ABCD staat voor Asset Based Community Development: wijkopbouw gebaseerd op (de vaak verborgen) vaardigheden kwaliteiten van bewoners. In tegenstelling tot de traditionele aanpak waarin problemen en tekortkomingen centraal staan, kiest deze methode voor de positieve benadering. Het is de kunst om vaardigheden en talenten van bewoners te in kaart te brengen en ervoor te zorgen dat die bewoners daarmee

aan de slag gaan in hun wijk. De drie uitgangspunten van de methode zijn: gebruik maken van de aanwezige capaciteiten in een wijk; bewoners laten bepalen wat zij belangrijk vinden en voortdurend werken aan het versterken van sociale relaties in de wijk.

De nadruk van de ABCD-methode ligt volgens McKnight op de brede deelname van verschillende mensen bij de activiteiten. "Participatie is belangrijker dan het project zelf. Waar het om gaat is dat iedereen betrokken raakt: ouderen, jongeren, autochtonen, allochtonen, mannen, vrouwen."

Succesvolle buurt

McKnight heeft in de VS en Canada al dertig jaar onderzoek gedaan naar (aandachts)wijken waarin met name de rol van bewoners in relatie tot de vraag wanneer een buurt succesvol is, belangrijk is. Ook in Nederland kun je je de vraag stellen wat een buurt succesvol maakt, aldus McKnight. "Daarbij is het belangrijk je te realiseren dat iedere wijk

uniek is omdat mensen uniek zijn en steeds op een andere manier samenwerken." Volgens McKnight zijn er drie gemeenschappelijke principes die een buurt succesvol maken.

Het glas is halfvol in plaats van halfleeg. "We hebben problemen, maar ook capaciteiten en vaardigheden en op die laatste moet je focussen. In een succesvolle buurt is men gericht op wat mensen kunnen en willen. Dit is iets anders dan wat instituties doen: die richten zich op problemen die verholpen moeten worden of zaken die ontbreken. Ze richten zich op het aantal slechte huizen of de junkies die rondlopen. Zeg maar de lege helft van het glas."

Een gift is pas een gift als deze gegeven is. Met de aanwezige capaciteiten moet iets worden gedaan. Om ervoor te zorgen dat mensen een bijdrage aan de buurt leveren is een organisatie nodig die mensen kan aanspreken op hun kwaliteiten. Je kunt ook meten hoe succesvol een buurt is, door te tellen hoeveel mensen deelnemen aan het leven in de buurt.

door een stapje terug te doen'

De betaalde kracht. "Meestal is het thema of er al dan niet een betaalde kracht aanwezig moet zijn om de organisatie vorm te geven. Er zijn in Amerika veel initiatieven, zoals in Arnhem, waar geen professionals zijn. Dat kan als er mensen veel tijd en energie insteken. Vaak zijn er betaalde krachten die meewerken. De kritische vraag is altijd, wie betaalt hen? In de VS wordt die persoon door de bewonersorganisatie betaald. De professional moet verantwoording afleggen aan de bewoners. Zolang ze andere instituties vertegenwoordigen, krijg je geen sterke bewonersorganisatie. Als deze drie principes werken, dan ben je geen cliënt, consument of doelgroep meer, maar een burger."

Ruimte en middelen

De Haarlemse wethouder Mimi Rietdijk vroeg zich af of bestuurders en beleidsmakers bewoners wel voldoende ondersteunen met middelen en bevoegdheden. "John McKnight leert ons dat we zeer bedreven zijn in het aanvullen van tekorten, waardoor we de capaciteiten van bewoners negeren. De wijk en haar bewoners vragen duurzaam ruimte en middelen. Daarnaast verdienen ze steun en erkenning in hun streven naar verantwoordelijkheid. Het zijn mensen die weer betrokken willen zijn bij hun buurt, haar bewoners en gebruikers. Mensen die onderkennen dat je niet kunt leven zonder je omgeving. De landelijke en lokale politiek, en andere actieve partijen in de wijk moeten laten zien dat zij er volledig achter staan. Niet alleen met woorden, maar ook met daden." Dat het de gemeente ernst is blijkt uit het convenant dat ze bewoners aanbiedt en dat later op de middag zal worden ondertekend.

Sociaal kapitaal

GS-Noord-Holland gedeputeerde Marleen Barth adopteerde in de vorige regeringsperiode als Kamerlid de wijk Meervijk-Noord in Haarlem en heeft daar dus de ontwikkeling van de ABCD-aanpak op de voet kunnen volgen. "Het is een van de wijken waar de afgelopen jaren veel in is geïnvesteerd door overheid en gemeente. De wijk was in een negatieve spiraal beland,

maar het meest fruikende was dat de bewoners elkaar niet meer kenden." Hoewel individualisering volgens Barth voor- en nadelen heeft, is er wel een kritische grens waar onveiligheid, verwaarlozing en eenzaamheid opduiken. "De Amerikaanse hoogleraar bestuurskunde Robert Putnam heeft beschreven hoe belangrijk het voor mensen is dat zij elkaar kennen. Mensen die kunnen terugvallen op elkaar, zich betrokken voelen en anderen durven te vertrouwen, beschikken over wat hij noemt 'sociaal kapitaal'. Dit sociaal kapitaal neemt in de westerse wereld af."

De ABCD-methode is volgens Barth de enige manier om het sociaal kapitaal in een wijk te vergroten. "In Haarlem hebben de bewoners op zijn Hollands gekozen om meteen aan de slag te gaan en problemen aan te pakken." Dat leide al gauw tot resultaten, maar het risico hiervan is volgens Bart dat de wijk te afhankelijk wordt van een kleine club actieve mensen. "Juist de A van ABCD kan veel verborgen menselijk kapitaal aan de oppervlakte brengen en dit stimuleren. Misschien een idee om, nu de eerste resultaten zijn geboekt, toch de A te gaan uitvoeren?"

De politiek moet volgens Barth durven erkennen dat gebrek aan sociale cohesie niet zomaar verdwijnt, maar dat daar structurele aandacht en structureel geld voor nodig is. "Sociaal kapitaal vergt net als fysiek en menselijk kapitaal, investeringen in opbouw en onderhoud. Een verstandige overheid erkent dit, trekt er middelen voor

die bepalen wat zij in hun wijk tot stand willen brengen en hoe zij in de toekomst hun wijk willen zien. Instanties hebben daarin een ondersteunende rol, want bewoners kunnen en willen niet alles zelf doen. Wel moeten de bewoners de agenda bepalen, niet de bouwvakker. In de Leonarduswijk in Helmond zijn de bewoners opdrachtgevers van het opbouwwerk. Specifieke problemen die de coördinatiegroep niet kan oplossen, worden doorgestuurd naar desbetreffende instanties.

Professionals -zeker alle grote organisaties- zo is de teneur, moeten meer loslaten. Er is genoeg kennis in huis bij bewoners. Professionals moeten meer vertrouwen hebben in bewoners en ze hun succes en de tijd gunnen er iets van te maken. Niet alleen instanties moeten een stap terug doen, vinden de deelnemers, ook bestuurders. Bewoners die initiatieven willen nemen, worden geblokkeerd door bestuurders die de macht in eigen hand willen houden, zo ervaren ze.

Tips van McKnight

Voor bewoners, professionals en gekozen bestuurders heeft de hoogleraar aan het eind van de dag nog een aantal aanbevelingen in petto. "Het is belangrijk mensen te trainen zodat ze als leiders kunnen optreden. Leiders die ervoor kunnen zorgen dat je de mensen bij elkaar krijgt en gaan meedoen. Daarvoor heb je speciale vaardigheden nodig, en die moeten worden ontwikkeld." Een andere tip van McKnight is het uitwisselen van informatie over multiculturele activiteiten. "Wat werkt er wel

en wat juist niet. Goede ideeën zijn er genoeg, die moet je uitwisselen. Want mensen kunnen veel leren van elkaar."

In Amerika zijn twee soorten bewoners organisaties: met indi-

viduele bewoners en met lokale organisaties waarin vertegenwoordigers zitten van verschillende bewonersorganisaties. In de VS blijken veranderingen het snelst te gaan via de bewonersorganisaties met vertegenwoordigers. "Groepen zijn machtiger dan individuen." Door te inventariseren en met

Samen kwaliteiten inzetten voor de buurt

uit, en geeft bewoners zelf de ruimte om initiatieven tot verbetering te ontplooiën."

Vertrouwen en 'loslaten'

Kern van de ABCD-methode is de leidende rol van bewoners, concludeerden de deelnemers aan de workshops. Zij zijn degenen

meer buurten en mensen samen te werken, krijgen mensen bovendien veel meer ideeën over hoe bijvoorbeeld de gemeente hen kan ondersteunen, vindt McKnight. "Je begint met een kleinschalig plaatselijk initiatief en ontdekt wat een buitenstaander als de gemeente kan doen."

McKnight heeft ook nog een tip voor de beroepskrachten. "In de Verenigde Staten is het regel dat opbouwwerkers werken aan het opzetten van organisaties en het betrekken van mensen daarbij. Hun vakkenis ligt hierin dat ze bewoners kunnen helpen hun organisatie op te bouwen en weten hoe andere bewoners daarbij betrokken kunnen worden. Ze faciliteren kortom bewoners en het proces van participatie. Ze bepalen niet de inhoudelijke koers: wat gaan we aanpakken en doen, waarom en wat eerst? De bewoners bepalen dat zelf."

Beroepskrachten zouden getraind moeten worden in het leiding geven door een stapje terug te doen, vindt McKnight. "Bewoners moeten de ruimte krijgen om hun kwaliteiten te ontdekken."

Gekozen bestuurders moeten van McKnight gaan nadenken over de manier waarop zij bewonersorganisaties ondersteunen. Zo vindt hij het beter geld te geven aan bewonersorganisaties zodat zij zelf een professionaal in dienst kunnen nemen. Deze werkt dan in opdracht van de bewoners en niet in

De Amerikaanse hoogleraar John McKnight

opdracht van de gemeente. "Wie je betaalt vertelt namelijk altijd wat je moet doen. Activiteiten en inzet van bewoners worden hier alleen maar groter van." Wijken gaan erop vooruit, is de stellige overtuiging van McKnight, als opbouwwerkers aan bewoners verantwoording moeten afleggen. "Anders krijg je alleen maar conflicten: de opbouwwerker die bewoners wil helpen maar wordt teruggefloten door de gemeente."

Ook politici kunnen goed werk doen als ze maar erkenning hebben voor bewonersinitiatieven. "Het gaat tenslotte om vrijwilligers, die verdienen erkenning en respect voor het werk dat ze doen."

Convenant

Aan het slot van de praktijkdag krijgen de bewoners van Haarlem een cadeautje van de gemeente. Want Haarlem gaat letterlijk werk maken van de ABCD-methode. Gemeente, politie, welzijn en woningbouwcorporaties ondertekenen een convenant waarin ze zich verplichten bewoners meer 'los te laten'. Zoals wethouder Mimi Rietdijk zei: "Loslaten is letterlijk iets in beweging zetten. Doe je dat goed, dan maak je iets mogelijk in de stad. Het moeilijke is dat je niet weet welke richting die beweging uitgaat. En dat vinden bestuurders wel eens moeilijk."

Met dank aan Annika Westhuis, Ard Jacobs en Anneke van der Molen.

Inleiders van de workshop: vlnr. John McKnight, Clement Faber, Carolien Hurkmans, Bert Post en Patricia de Nijs

Op je klompen

Hoe nieuw leven te blazen in een oude stadswijk

Zijn er nog kansen en mogelijkheden voor oude stadswijken? Wijken zoals de Rotterdamse Tarwewijk die kan worden gezien als een soort overloopgebied van problemen. De methode 'Op je klompen' laat zien dat er naast het algemene achterstandsdenken wel degelijk kansen zijn. In Tarwewijk, en dus ook in andere oude stadswijken.

Het essay is de tweede publicatie van de reeks 'Grijze Parel uit het archief' van het Kenniscentrum Grote Steden. Deze reeks is bedoeld om publicaties van overheden en instellingen die gedoemd zijn te verdwijnen in de grijze archieven van deze organisaties, toegankelijk te maken voor een breder publiek. Vaak bevatten deze publicaties inzichten en beschouwingen die voor veel mensen in grote steden van belang kunnen zijn.

'Op je klompen' is oorspronkelijk vervaardigd in opdracht van de gemeente Rotterdam. In 2000 startte zij een onderzoek onder buurtbewoners van vier stadswijken waarin zowel de positieve als negatieve aspecten van die buurten in kaart werden gebracht. Centrale vraag was: Kan de overheid niet eerder ingrijpen in wijken waar het mis dreigt te gaan, en op welke manier moet ze dat doen? De resultaten van dit onderzoek verschenen twee jaar geleden in de reportage 'Op je klompen, neergang en opgang van oude wijken.' Het kenniscentrum Grote Steden heeft deze uitgave aangepast en uitgegeven als Grijze Parel.

Het essay is te gebruiken als voorbeeld om verval en vitaliteit van een achterstandswijk

in kaart te brengen. Problemen en kansen die in een Rotterdamse stadswijk voorkomen, doen zich immers ook in andere steden voor. "Rotterdam kent een behoorlijk aantal wijken die er statistisch slecht voorstaan: wijken met een concentratie van leefbaarheidsproblemen en achterstand," schrijft Gerard Schouw, directeur Kenniscentrum Grote Steden op de achterkant van het boekje. "Maar wat zijn productieve strategieën om oude en naoorlogse wijken met een kwetsbare woningvoorraad te verbeteren? 'Op je klompen' laat zien dat er ook kansen en mogelijkheden zijn voor gebieden met sociale en fysieke problemen."

Het boekje beschrijft een methode waarmee je de vinger aan de pols kunt houden

bij de op- en neergang van oude stadswijken, aldus Pieter Tops (voorzitter redactiecommissie Grijze Parelreeks) in zijn voorwoord. "Op je klompen' kiest zijn vertrekpunt in de beleving van betrokken bewoners, ondernemers en professionals. Het geeft interpretaties en belevingen weer van processen van verval en herstel. Het laat de soms moeizame interactie zien tussen bewoners en instituties, maar het maakt ook duidelijk dat bevoegdheid en inspiratie tot resultaten kunnen leiden. Het boekje kijkt vanuit de vitaliteit van de wijk, en doet dat concreet en tastbaar. Het maakt duidelijk wat je kunt doen als je op zo'n manier met een wijk aan de slag wilt. Juist dat maakt het boekje ook relevant voor mensen buiten Rotterdam." <

'Op je Klompen'

Hoe nieuw leven te blazen in een oude stadswijk

Vernieuwend project op gebied van ICT en Leefbaarheidseffect –

Het Leefbaarheidseffect is een methode die bestaat uit een website en een begeleidingstraject. Met de website wordt digitaal onderzoek gedaan naar de leefbaarheid van de woon- of werkomgeving. Een specifieke methode van het Leefbaarheidseffect is de Dorpseffect methode. Met de Dorpseffect methode wordt 'digitaal' de leefbaarheid in dorpen en op het platteland gemeten.

De leefbaarheid in de dorpen verandert, de middenstand verdwijnt of is al verdwenen. Door een te lage bezetting van het openbaar vervoer worden steeds meer onrendabele verbindingen stopgezet. Het onderwijs heeft door de vergrijzing steeds meer moeite om zijn klassen voldoende bezet te krijgen en steeds meer kerken komen leeg te staan. Op allerlei gebieden, sociaal-economisch, etnisch, demografisch, maar ook op veiligheids-, en in engere zin bijvoorbeeld op verkeersgebied veranderen de omstandigheden, ook in de dorpen. Daarnaast zijn er veranderingen in de woonomgeving ten aanzien van groen- en speelvoorzieningen. De leefbaarheid in de dorpen komt dus door allerlei ontwikkelingen steeds meer onder druk te staan. In het kort: maatschappelijke ontwikkelingen doen zich voor en leiden tot verandering, er bestaat de noodzaak om beleid dichterbij de burger te brengen, zodat er inzicht in en contact met de samenleving blijft bestaan.

Blijvend monitoren

Een van de manieren om continu te monitoren wordt aangereikt door middel van het project Het Dorpseffect. Over het algemeen is monitoren een kostbare en tijdrovende

aangelegenheid. Immers, tot op heden wordt alles met de hand gedaan. Monitoring geschiedt op dit moment eens in de zoveel jaar door middel van schriftelijke steekproefsgewijs uitgezette enquête formulieren. Deze handmatig ingevulde formulieren worden handmatig verwerkt en omgezet in tijdrovende en papierverslindende rapporten. Daarnaast zijn de geëncquêteerden veelal niet een werkelijke afspiegeling van de samenleving. We kunnen concluderen dat de 'gedocumenteerde werkelijkheid' en de 'echte werkelijkheid' nogal uit elkaar liggen. De dorpsseffect methode brengt hier werkelijk verandering in. De methode Dorpsseffect wordt uitgevoerd 'door en voor' de dorpen. Door vragen te beantwoorden via het internet krijgt 'iedere bewoner' de mogelijkheid om zijn of haar mening te geven over allerlei onderwerpen die het dagelijks leven in het dorp beïnvloeden. En met de Dorpsseffect methode kunnen de dorpen en dus de gemeente, op een eenvoudige wijze, de ontwikkeling van de dorpen over vele jaren blijvend monitoren. Dit in tegenstelling tot de huidige monitor systemen. Essentieel in de Dorpsseffect methode is dat de dorpen het project zelf kunnen uitvoeren, de onderzoekresultaten direct toegankelijk en inzichtelijk zijn voor de dorpen, en daarmee ook voor de gemeentelijke beleidsvormers.

Methode Dorpsseffect in het kort

De methode Dorpsseffect bestaat eenvoudig gezegd uit een website met een begeleidingstraject en beslaat een aantal fasen: enquête, analyse en beleid.

Fase 1

Fase 1 heeft tot doel om te achterhalen hoe de bewoners van een dorp denken over de leefbaarheid in hun dorp. Iedere aanpak gebaseerd op de Dorpsseffect methode begint met een introductiegesprek met de initiatiefnemer, dat kan een gemeente zijn of een vereniging van Plaatselijk Belang. In

dit gesprek wordt uit de doeken gedaan hoe de Dorpsseffect methode werkt. Bovendien worden een aantal standaardgegevens gevraagd over het dorp in kwestie. Dit zijn algemene gegevens over het dorp. Gedacht kan worden aan:

- * de naam van het dorp;
- * het aantal inwoners;
- * lijst van bestaande voorzieningen;
- * karakteristieke beelden;
- * de bevolkingssamenstelling: man/vrouwverhouding en leeftijdsopbouw;
- * hoedanigheid van het woningbezit: verhouding huur/koopwoningen.

Met deze gegevens wordt de basis ingevuld op de website van het Dorpsseffect. Uit een database met vragen kan een concept vragenlijst samengesteld worden. De vragen zijn opgedeeld in categorieën. Daarnaast is er ruimte voor specifieke vragen. (Dit in verband met het feit dat zich in een specifieke situatie kan voordoen.) Er wordt een selectie uit de vragenlijst gemaakt die kan worden gesteld aan de bewoners. Om vergelijking tussen meer dorpen mogelijk te maken is het gebruik van gestandaardiseerde vragen aan te bevelen. Overheden of belangstellende organisaties leveren een lijst met adressen aan van mensen die de enquête zullen invullen. Deze lijst wordt geïmporteerd in een data-applicatie. Middels een ingebouwde 'brievenmodule' wordt automatisch het adresbestand gekoppeld aan de gebruikersnamen en wachtwoorden. De uitnodigingsbrieven om mee te doen aan de enquête worden door de opdrachtgever verzonden. De enquête is anoniem, de geëncquêteerde hoeft alleen zijn geslacht, leeftijd en in welk dorp hij woont in te voeren. Om er voor te zorgen dat iedere inwoner slechts eenmaal toegang krijgt tot de enquête wordt aan hem/haar een unieke inlogcode verstrekt. De inlogcode kan na verzending niet opnieuw gebruikt worden. De vragen kunnen op verschillende manieren beantwoord worden namelijk:

samenleving:

methode Dorpseffect

- * via het internet thuis met de eigen computer;
- * via een centraal geplaatste computer (op school of in het dorpshuis);
- * via huisbezoeken waarbij de gegevens worden ingevoerd in een laptop.

Na het verlaten van iedere pagina worden de antwoorden opgeslagen in een database. De deelnemer hoeft de enquête niet in een keer in te vullen, maar kan later terugkomen om de enquête af te maken. Bij het einde van de enquête aangekomen krijgt de deelnemer de mogelijkheid de enquête definitief te maken en te verzenden.

De analyse

De enquête gegevens worden automatisch omgezet naar een statistiekenoverzicht waarbij het tevens mogelijk is om kruisanalyses te maken. De uitkomsten van de enquête worden in de vorm van statistieken op de website geplaatst en zijn voor iedere dorpsbewoner zichtbaar. Op grond van de ingevoerde gegevens kan een dorp zelf een analyse uitvoeren op de enquête gegevens. Deze analyse levert cijfers op die het dorp zelf kan verwerken in een rapport of presentatie. Alle gegevens blijven bewaard en beschikbaar. Als men op een later tijdstip wil beschikken over gegevens uit het onderzoek (bijvoorbeeld wanneer u na enige tijd het onderzoek wilt herhalen) dan kan dat.

Fase 2

In deze fase gaat het er vooral om met elkaar na te denken over de toekomst van het dorp. Het uitvoeren van de eerste fase is hiervoor een noodzakelijk middel. Fase 2 start dus waar fase 1 geëindigd is, bij de analyse van de gegevens.

De wijze waarop fase 2 wordt uitgevoerd wordt doorgesproken met de opdrachtgever (gemeente, plaatselijk belang. Hieronder volgt een voorstel om een dergelijk gesprek vorm te geven.

De analyse die uit de statistieken naar voren is gekomen wordt besproken met een groep mensen uit het dorp. In dit gesprek wordt ook een discussie gevoerd over de hoofdlijnen van het dorp. Deze hoofdlijnen worden direct worden direct de discussiepunten en kunnen op een digitaal forum geplaatst worden. Timpaan Groep1) kan voorstellen verzorgen op basis van deze discussiepunten of voor heldere vraagstellingen naar aanleiding van de discussiepunten. Eventueel worden een of meer groepsgesprekken gevoerd met bewoners, bijvoorbeeld om bepaalde vraagstellingen verder uit te diepen.

Fase 3

Na afronding van fase 1 en 2 kan het dorp zelfstandig of met behulp van de Timpaan Groep1) een beleidsdocument opstellen. Naast een inhoudelijke beschrijving van de

dorpsvisie bevat dit document ook een lijst met praktische voorstellen voor de directe toekomst (wie pakt wat hoe aan). Een en ander kan ook worden weergegeven in de vorm van een presentatie, bijvoorbeeld voor een presentatie voor het dorp of de gemeenteraad. Ook het

beleidsdocument kan op de Dorpseffect website worden geplaatst. Het beleidsdocument zou de volgende, uitgewerkte punten kunnen bevatten:

- * Welke kansen zijn er?
- * Welke bedreigingen zijn er voor het dorp?
- * Hoe moet het dorp er over tien jaar uit zien?
- * Wat is de verwachte groei?
- * En welke invloed heeft het gemeentelijk beleid op het dorp?

Communicatie

Belangrijk is uiteraard de medewerking van de inwoners van de dorpen. Er dient naar de dorpsbewoners gecommuniceerd te worden dat het belangrijk is om mee te doen aan het leefbaarheidsonderzoek.

Daartoe kan men de volgende middelen inzetten:

- * een brochure waar het Dorpseffect in wordt uitgelegd;
- * publiciteit in de lokale bladen;
- * affiches;
- * informatieavonden in de dorpen;
- * scholen betrekken (kinderen kunnen de ouders aanspreken);
- * lokale radio en tv.

1) Het project wordt uitgevoerd door Het Effect communicatie marketing internet en de Timpaan Groep (Stichting de Ploeg).

Bovenstaande tekst is ontleend aan de Inleidende beschrijving methode 'Dorpseffect' - gedeponeerd eigendom van het Effect communicatiebureau.

Neem voor nadere informatie contact op met: Het Effect, Emmeloord, Telefoon 0527-699278. Email: rfbos@effectmail.nl. Timpaan Groep (Stichting de Ploeg), Beetsterzwaag, Telefoon 0512-384040. Email: f.bouma@deploeg.nl.

<

Uitsluitend insluitend

Bert Middel Lector Zorg en Welzijn aan de NHL

In maart organiseerde de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden een feestelijke bijeenkomst om de benoeming van Drs. Bert Middel tot Lector Zorg en Welzijn kracht bij te zetten.

Naast de oratie van Bert Middel werden er diverse inleidingen gehouden alsmede twee co-referaten door respectievelijk Jan Willem Duyvendak en Geert van der Laan. Daarnaast hielden de leden van de kenniskring 'Zorg en Welzijn' presentaties rond verschillende thema's, zoals Competentieleren en kennismanagement, Signaleren, registreren en activeren, Diagnostiek en interventie, Subversiviteit en interventie, Nabijheid en menswaardigheid en Competentie en sociale interventie.

Lectoraat

Dagvoorzitter Tony de Wit, directeur Instituut Zorg en Welzijn van de NHL, heette de in groten getale opgekomen aanwezigen welkom. In zijn welkomstwoord schetste hij enige recente ontwikkelingen in en rond het hbo. Ook de ontwikkeling van het Lectoraat, dat oorspronkelijk in 1993 werd ingesteld werd kort door de Wit beschreven. Sinds 1993 is het aantal lectoren niet alleen toegenomen, ook hun activiteiten zijn met name sinds het convenant van 2001 van karakter veranderd. Een lectoraat kan sterk bijdragen aan de ontwikkeling van een specifiek kennisgebied bij de hbo-instelling, omdat het lectoraat sterker dan vroeger is gekoppeld aan de ontwikkeling van specifieke kennis. Zo zal Bert Middel zich specifiek met Zorg en Welzijn gaan bezighouden.

Daarna betrad Margreet de Boer, burgemeester van Leeuwarden en voormalig minister van VROM het spreekgestoelte. Zij opende met het statement dat 'de stad centrum en broedplaats is van vernieuwing'. De sociale kwaliteit van de stad (zeker ook van Leeuwarden) is derhalve van grote betekenis.

Het grotestedenbeleid, met accenten op jeugd, onderwijs en zorg vormt voor de ontwikkeling van die kwaliteit een bemoedigend begin. Maar ook de wetenschap en het Hoger Onderwijs moeten zich ten doel stellen om de steden te helpen die doelen te bereiken. Er moeten nieuwe verbindingen worden gelegd tussen theorie en praktijk. De Boer sprak de hoop uit dat het lectoraat van Bert Middel een belangrijke bijdrage zal leveren aan de versterking van Leeuwarden als kennisstad. Daarna werden de aanwezigen verdeeld over verschillende zaaltjes om met de leden van de Kenniskring Zorg en Welzijn over verschillende thema's van gedachten te wisselen.

Orație

Na de pauze kwam de kersverse lector dan zelf aan het woord met zijn openbare les getiteld 'Uitsluitend insluitend'. Over *betrokken professionaliteit en meerschalgheid*. De les bestond uit vier delen. Het eerste deel werd het begrip 'uitsluiting' en met name sociale uitsluiting nader belicht. In het tweede deel plaatste Middel dit begrip in een maatschappelijk context, waarbij werd aangegeven dat uitsluiting bestreden kan worden door insluiting. "Deze insluiting vindt in mijn optiek plaats via het ontwikkelen van het betrokken burgerschap. Ook komen in dit deel de zegeningen van de moderniteit en de tekorten van de postmoderne tijden aan bod. Daarmee is de diagnose compleet en volgen aanzetten tot een remedie." Dit via een bescheiden bijdrage vanuit de sociale interventiekunde, ofwel de veranderkunde, die door Middel liever ontwikkelkunde wordt genoemd. Veranderen is een lineair proces, ontwikkeling heeft een open einde en kan alle kanten opgaan. In de ontwikkelkunde spelen altijd twee polen een rol: continuïteit en discontinuïteit, hetzelfde blijven of perfectioneren tegenover het doorbreken van het bestaande. Verder bood Middel de beroepspraktijk enkele handreikingen en gaf hij aan hoe mensen - dus ook beroepskrachten - de werkelijkheid om hen heen anders kunnen

Bert Middel leidt een workshop tijdens de Vakconferentie opbouwweek 2002

bekijken dan zij doorgaans doen, namelijk meerschalg. Deel vier is het afsluitende deel waarin Middel enige conclusies trekt.

Onder het tussenkopje '**betrokken professionaliteit en meerschalgheid**' legt Middel neer wat hij denkt dat vanuit de beroepspraktijk gedaan moet worden aan het terugdringen van sociale uitsluiting. "Daarbij pleit ik voor een andere beroepsopvatting en beroepsuitoefening dan de gangbare. Anders en moderner gezegd: ik geef de contouren aan van een bijgesteld competentieprofiel. Daarbij schets ik in grote lijnen het concept - of zo men wil, het paradigma (een aantal samenhangende vooronderstellingen, gedachtegangen, ideeën en theorieën) - van de betrokken professionaliteit. De kwaliteit en het sociaal rendement van een beroepspraktijk nemen toe naarmate hij of zij bereid is verder te kijken dan het niveau waarop hij of zij werkzaam is. Dat is voor de meesten het microniveau, daar waar de hulpverlener en cliënt, zorgverlener en patiënt, begeleider en pupil, pastoraal werker en naaste samenkomen. Het professionele handelingsniveau, zoals dat in de literatuur wordt genoemd.

Betrokken professionaliteit voegt een niet te onderschatten meerwaarde – vergeef me deze marxistisch klinkende term – toe aan de technisch-instrumentele professionaliteit die elke beroepskracht dankzij opleiding, houding en ervaring ontwikkelt.

Betrokken professionaliteit gaat in mijn optiek hand in hand met de ontwikkeling van meerschalligheid. Daarmee wordt bedoeld dat een evenwicht moet worden aangebracht tussen grootschalige en kleinschalige organisatievormen en invalshoeken. Dat je op het microniveau – dus het uitvoerend vlak – alleen succesvol kunt zijn als je zicht hebt op wat er zich afspeelt op het mesoniveau – dus binnen de instelling, de school, de arbeidsorganisatie, het ziekenhuis en vooral binnen het daar aanwezige management. Maar in de omgekeerde richting geldt hetzelfde. Het management binnen de zorg- en welzijnsector moet weten wat er zich op het grondvlak afspeelt. Dat is niet zo vanzelfsprekend als het lijkt want tal van leidinggevendenden rekenen momenteel liever in productietijd dan in betekenistijd. Samenspraak in de samenleving en binnen instituties ontstaat niet vanzelf.

Samenspraak kan evenmin van bovenaf via goedbedoelde beleidsinspanningen worden gerealiseerd. Kleinschalige zelfwerkzaamheid en gezamenlijke initiatieven van onderaf van burgers, instellingen, ondernemingen, patiënten en cliënten behoeven

vrijwel altijd inventieve stimulering en ondersteuning. De betrokken beroepskracht kan hier een wezenlijke bijdrage leveren.

Probeer ook eens meerschallig te denken in het gewone leven. Probeer zaken die landelijk de gemoederen bezighouden te vertalen naar je eigen omgeving. Kijk niet alleen naar de bedreigingen, maar ook eens naar de kansen. Neem bijvoorbeeld het integratiebeleid of de multiculturele samenleving. Aan de ene kant reageren veel mensen verkrampt als ze een groep Marokkaanse of Antilliaanse jongeren tegenkomen. In ieder geval houden ze hun tas extra goed vast en proberen ze oogcontact te vermijden. Je weet maar nooit.

Maar probeer tegenover deze begrijpelijke emotie van angst en onzekerheid ook die van warmte te ontdekken. Neem als voorbeeld de Surinaamse schommelkont die in de thuishulp werkt. Ze lacht altijd, ze zingt liedjes tijdens het werk, ze raakt je aan, ze is kleurrijk gekleed. Kortom, ze straalt warmte uit. Dat is toch wel iets anders dan wat wij in onze emotioneel gezien armzalige en kille cultuur gewend zijn.

Dan zie je dus dat ons integratiebeleid eenzijdig is. Er vindt geen wisselwerking plaats, maar er is een assimilatievereiste. De Nederlandse cultuur wordt eenzijdig opgelegd, omdat deze superieur zou zijn. De overheid heeft zelf het integratiebeleid laten mislukken, maar de nieuwkomers krij-

gen de schuld. Die moeten zich maar aanpassen. Assimileren in plaats van integreren."

Co-referaat

Daarna kwamen Jan Willem Duyvendak en Geert van der Laan nog aan het woord als coreferenten. Jan Willem Duyvendak benadrukte in zijn betoog de normatieve kern van het opbouwwerk: het zwakste belang en minst gehonoreerde verlangens. Om die professionaliteit goed te kunnen profileren is een derde logica nodig. Een die tussen markt en overheid instaat. Voor de werkers op de begane grond is terugkeer van hun discretionaire bevoegdheid noodzakelijk, 'sociale systemen mogen niet gebaseerd zijn op wantrouwen'. Verder pleitte hij voor vraagarticulatie in plaats van vraagsturing. De bijeenkomst werd afgesloten door Wil van de Leur, die ten behoeve van de aanwezigen in de geschiedenis dook van het opbouwwerk in Leeuwarden en de contacten die daarbij zijn gegroeid tussen Hogeschool en praktijk.

Het boekje: **Uitsluitend insluitend** is inmiddels (bijna) beschikbaar bij de NHL. Mail voor nadere informatie over prijs en beschikbaarheid met Bert Middel: L.P.Middel@zwo.nhl.nl. <

'Onteigening'

in tijden van vraagsturing en accountability

Bij de Dr. Gradus Hendriks Stichting is verschenen 'Onteigening' in tijden van vraagsturing en accountability. Dit Opbouwcahier bevat opstellen over de gewenste verhouding tussen bewoners, overheden, instellingen en professionals van de hand van Prof. Dr. J.W. Duyvendak, Prof. Dr. G. van der Laan en Drs. L. Veldboer. 'Het even genuanceerd als volhardend aan de orde stellen van het 'onteigeningsvraagstuk' is bij deze auteurs in goede handen,' aldus LCO-directeur Wil van de Leur in het Ten Geleide. 'De opstellen leveren een aanzet in het bewerkstellings van een cultuuromslag ten gunste van kleinschalig particulier initiatief en daaraan

dienstbare eerstelijns sociale professionaliteit.'

Zo bespreekt Jan Willem Duyvendak de onteigening als ongewenst neveneffect van accountability en rationalisering van organisaties. Met Lex Veldboer stelt hij de vraag waar de burger blijft en Geert van der Laan neemt in zijn opstel 'vraagsturing, burgerschap en professionele organisaties' onder de loep. In de conclusies gaan de drie auteurs op zoek naar nieuwe verhoudingen tussen burgers, professionals, instellingen en overheid.

Het Opbouwcahier is een van de drie eenmalige producties binnen het meerjarentra-

ject 'Weven aan Samen Leven' waarmee het Landelijk Centrum Opbouwwerk ruimte wil creëren voor het kleinschalig particulier en maatschappelijk initiatief.

Opbouwcahier 9

ISBN 90-72846-20-6

Dr. Gradus Hendriksstichting

tel. 070 - 3804431

info@opbouwwerk.nl

<

Wonen, zorg en welzijn

Wonen, welzijn en zorg werden tot voor kort gezien als gescheiden aandachtsgebieden. Toch dragen alle drie de elementen bij aan het woon- en leefcomfort in de brede zin. Dia en USP verichten juist op het gebied van samenhang al jaren onderzoek en geven advies op basis van de onderzoeksresultaten. Dit artikel is gebaseerd op informatie uit deze onderzoeken.

In Nederland zijn op het gebied van wonen en zorg een aantal ontwikkelingen gaande. Daardoor wordt de integratie van wonen, welzijn en zorg steeds belangrijker. Hierbij moet worden gedacht aan de volgende ontwikkelingen: in Nederland komen steeds meer senioren die steeds vitaler worden en steeds meer wensen hebben ten aanzien van hun woning, de woonomgeving en de dienstverlening. Zij blijven steeds langer zelfstandig wonen en zijn bovendien de doelgroep in Nederland die het meest te besteden heeft. Tot slot komen er steeds minder intramurale plaatsen waardoor senioren langer zelfstandig blijven.

Het scheiden van aanbieden van wonen en zorg, een thema dat de laatste tijd veel in het nieuws is, lijkt haaks te staan op deze ontwikkelingen. Dat is echter niet juist. De benodigde scheiding geldt vooral voor de aanbieders van wonen, welzijn en zorg. Daar geldt het item 'schoenmaker blijft bij je leest', oftewel: onderneem -net als in zoveel andere bedrijfstakken- alleen de activiteiten waarin je uitblinkt. Voor de klanten is het echter van belang dat er een gevarieerd aanbod is: voor hen is de mix van diensten van groot belang. De consequentie is dan ook dat de aanbieders vanuit hun eigen core-business met elkaar tot een goede afstemming komen. Over de (grote) problemen die in dit kader optreden, voeren DIA en USP een onderzoek uit. Dit artikel zoomt

in op de woon-, welzijns- en zorgwensen van senioren en de samenhang tussen deze gebieden. Opgemerkt dient wel te worden dat senioren net als andere 'leeftijdsklassen' geen homogene doelgroep vormen. Uiteraard spelen bij de wensen ook achtergrondvariabelen zoals inkomen, opleiding, regio, gezinssamenstelling en leefstijl een rol. Verder dient bij onderzoeken onder deze doelgroep goed gelet te worden op het verschil tussen actieve senioren (<75 jaar) en de minder actieve senioren (>75 jaar).

Wonen

Wonen houdt tegenwoordig niet meer op bij de woning. De omgeving in en rond het woongebouw spelen een steeds grotere rol. Wanneer we alleen naar de woning kijken, zijn de volgende elementen voor senioren belangrijk:

- Veel aandacht voor veiligheid;
- Gemakkelijke woningen om aan te passen. Dus brede gangen en deurposten en zo min mogelijk drempels;
- Aparte douche en zeker geen bad-/douchecombinatie;
- Keuzevrijheid bij bijvoorbeeld de keuken;
- Parkeergelegenheid.

Uit verschillende onderzoeken die USP heeft uitgevoerd onder de actieve en minder actieve senioren kwam naar voren dat actieve senioren meer belang hechten aan keuzevrijheid en parkeergelegenheid en de minder actieve senioren aan de aparte doucheruimte (zie figuur 1 waarin is aangegeven welk percentage interesse in de verschillende elementen heeft).

Dat wonen en welzijn in elkaar overlopen blijkt onder andere uit het feit dat de grootste wens qua dienstverlening een 'service-manager' is. Van deze persoon worden onder andere de volgende activiteiten verwacht:

- Aanspreekpunt bij vragen en klachten;
- Toezicht op de veiligheid;
- Verantwoordelijk voor/toezicht op de schoonmaak;
- Uitvoeren kleine klussen/regelen grote klussen;
- In ontvangst nemen boodschappen;
- Sleutelservice.

Welzijn

Naast wonen is welzijn de eerstvolgende component waarvoor voorzieningen voor senioren nodig zijn. Welzijnsdiensten worden hier breed gedefinieerd: diensten die de kwaliteit van het leven in stand houden of doen toenemen. Het kan bij welzijnsdiensten gaan om ondersteunende diensten om zelfstandig te kunnen blijven functioneren (zoals maaltijdvoorziening, schoonmaak, vervoer, alarmering), ontspanning, ontmoeting en netwerk, scholing en educatie, betaalde en onbetaalde arbeid.

Welzijnsdiensten verhogen de kwaliteit van het leven. Als een belangrijk maatschappelijk voordeel wordt gezien dat welzijnsdiensten de vraag naar zorg kunnen vermijden of uitstellen.

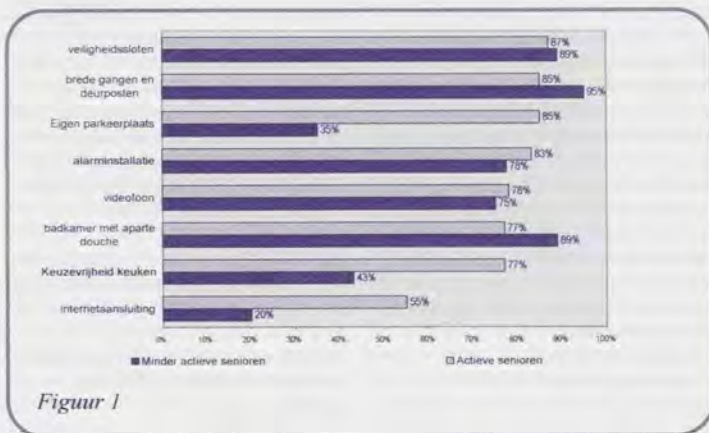
Bij het leveren van welzijnsproducten is van belang om te bepalen welke producten voor welke doelgroep, door welke aanbieder en tegen welke kosten worden geleverd. Er is een breed scala van product/marktcombinaties mogelijk. Door de vergrijzing en de verwachting van een toename van het besteedbaar inkomen van senioren zal de vraag de komende jaren sterk gaan toenemen en divers worden. Ook pers en bedrijfsleven krijgen steeds meer oog voor de stimulans die de baby-boomers aan de ouderenmarkt zullen gaan geven.

Ook hier geldt wederom dat een onderscheid moet worden gemaakt naar de actieve (mobiele en jongere) senioren en de minder actieve (minder mobiele, oudere) senioren.

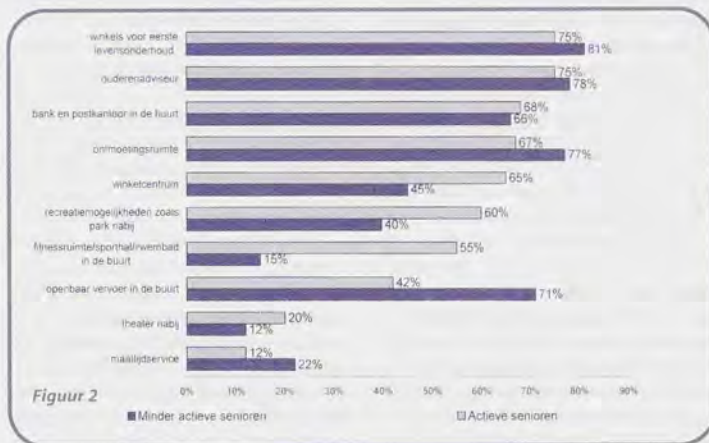
De jongere ouderen

Voor de jongere (en mobiele) ouderen liggen de accenten anders dan voor de oudere (en kwetsbare) ouderen. Hun vrije tijd willen zij op een door hen zelf bepaalde wijze prettig kunnen besteden. Als regel hebben zij een behoorlijk besteedbaar inkomen en is van belang dat er een voldoende (zakelijk) aanbod van diensten is. Bekend is dat de belangstelling voor bijvoorbeeld reizen, de bridgeclub, sportactiviteiten en computercursussen groot is. Ook voor het vrijwilligerswerk zijn de jongere ouderen een belangrijke doelgroep. Bovendien zal hun

onlosmakelijk verbonden

Figuur 1

Figuur 2

zieningen, stelt bewoners in staat zo lang mogelijk (onafhankelijk) zelfstandig te kunnen blijven wonen. Zeker bij afname van de mobiliteit is het van belang dat welzijnsvoorzieningen in de nabijheid zijn. In onderstaand overzicht is weergegeven welke welzijnsvelden van belang zijn voor senioren.

Welzijnsvelden

1. *Dagelijkse levensbehoeften*, buurtsuper, kapper, arts, et cetera.
2. *Sociaal contact en zingeving*, ontmoetingsruimten, dienstencentrum, cursussen, dagrecreatie, fitness.
3. *Informatie en advies*, ouderenadviseur, internet, krantje, spreekuren.
4. *Gemakdiensten*, vervoer, alarmering, maaltijden, et cetera.
5. *Ontspanning*, sport, reizen, et cetera

In figuur 2 is weergegeven welke elementen die actieve en minder actieve senioren het belangrijkste vinden. Uit deze figuur blijkt dat eigenlijk alle elementen belangrijk zijn (behalve maaltijdservice en theater in de buurt). De actieve senioren vinden een winkelcentrum, sportruimte en andere ontspanningsmogelijkheden relatief belangrijk. De minder actieve senioren hechten relatief meer belang aan openbaar vervoer in de buurt, een ontmoetingsruimte en winkels voor de eerste levensbehoefte in de nabije omgeving.

Zorg

Zorg in relatie met wonen en welzijn is om drie redenen belangrijk.

Om te beginnen stijgt in de komende twintig jaar het aantal 55-plussers in Nederland met twee miljoen. In 2000 vierden 182.000 medelanders hun 55ste verjaardag, in 2001 waren dat er 251.500. En dat aantal zal jaren zo blijven met de bekende vergrijzing als gevolg.

Een tweede belangrijke reden is de extramuralisering van de care-sector. In 1998 waren er 239.000 intramurale plaatsen in de care-sector (lichamelijke en verstandelijk gehandicapten, psychiatrie en ouderenzorg). Het Rijk heeft doorgerekend dat er in 2010 nog maar 140.000 plaatsen zullen zijn. Een derde belangrijke ontwikkeling betreft de cure-sector. Daarbij gaat het niet alleen

belangstelling voor parttime betaalde arbeid in de toekomst gaan toenemen.

De oudere ouderen

Het verbeteren van het aanbod van welzijn en extramuraal zorg is een noodzakelijk instrument om het ontbreken respectievelijk verminderen van intramuraal capaciteit te compenseren. Willen de oudere ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen, dan is naast verbetering van woningkwaliteiten, een versterking van het aanbod van welzijnsdiensten noodzakelijk.

Op het gebied van welzijn voor ouderen

zijn veel organisaties actief: in de zakelijke sfeer en in de non-profit. In de non-profit zijn de belangrijkste aanbieders: welzijnsstichtingen voor ouderen, algemene welzijnsinstellingen, gemeente en de thuiszorgorganisaties. Sinds het midden van de jaren tachtig zijn verpleeghuizen, maar vooral verzorgingshuizen ook actief op de welzijnsmarkt. De non-profit richt zich sterk op de oudere ouderen en gehandicapten. Zoals eerder vermeld zal in een volgend artikel worden ingegaan op de samenwerking tussen deze partijen.

Een goed en ruim aanbod van welzijnsvoor-

om veranderingen in de ziekenhuissector, maar ook in de eerste lijn. In het bijzonder kan daar worden gedacht aan het groeiende tekort aan huisartsen. Het realiseren van aantrekkelijke voorzieningen voor huisartsen Onder Een Dak (HOED) en/of gezondheidscentra- zal een belangrijke rol gaan spelen in het vermijden van een lokaal tekort aan artsen.

Deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk dat er meer aandacht nodig is voor hoe wonen en woonomgeving ingericht worden zodat de perspectieven op het lang zelfstandig wonen zo groot mogelijk worden. Dat vereist aandacht voor de kwaliteit van de woningen, de toegankelijkheid van de woonomgeving en aandacht voor het voorzieningenaanbod in de wijk. En daarbij gaat het niet alleen om het dienstencentrum voor ouderen en de huisartsenpraktijk, maar ook om de levensmiddelenzaak en het reisbureau (zie figuur over welzijn).

In de toekomst zal de zorg veel meer aan huis geleverd gaan worden dan we nu gewend zijn. Op veel plaatsen in het land is de transformatie gaande dat de care, 'brengzorg' wordt in plaats van 'haalzorg'. Voor aanbieders van zorg wordt het steeds belangrij-

ker de wijk als basis voor de zorg te zien. Door zorgsteunpunten en dienstencentra in de wijk kan dat dichtbij de senioren in de eigen woonomgeving gerealiseerd worden. Voor meer specialistische zorg, die bovendien geleverd zal moeten worden, lijkt een zorgcentrum met een breed aanbod van functies (onder andere wonen met zeer intensieve zorg, al dan niet tijdelijk) een aantrekkelijk perspectief.

Zorg is altijd een lastig onderwerp, zeker als het om je zelf gaat. Niemand wil het nu regelen als er geen directe behoefte is. Maar de senioren kennen ook hun risico's. En dan willen ze snel de zaak geregeld zien.

Opvallend groot is dan ook de behoefte heeft aan een zorgconsulent(e). Een zorgconsulent(e) regelt zorg wanneer nodig. Activiteiten die onder andere onder een zorgconsulente vallen, zijn het regelen van:

- ziekenhuisopname
- persoonlijke thuishulp
- huishoudelijke hulp
- vervoer
- 'hulpmiddelen'

Van de actieve senioren geeft ruim 60 procent en van de minder actieve senioren ruim 70 procent aan behoefte te hebben aan een zorgconsulent(e).

Samenhang

Senioren zijn bewuste consumenten. Ze hebben goed zicht op hun eigen wensen en behoeften. Dankzij de groeiende diensteneconomie willen zij die diensten en voorzieningen in de buurt hebben. Daardoor kunnen ze op een prettige manier zo lang mogelijk zelfstandig blijven, in de eigen en zelf gekozen woonomgeving.

Voor de aanbieders van wonen, welzijn en zorg heeft dat grote gevolgen. De twee belangrijkste daarvan zijn 1. het leveren van diensten aan huis of in de wijk en 2. de noodzaak hun dienstenaanbod in de wijk beter op de vraag en op elkaar af te stemmen.

Drs. Ronald Provoost is als managing partner verbonden aan het onderzoeks- en marketing adviesbureau USP Marketing Consultancy (tel: 010-2066900).

Drs. Lucas Delfgaauw is als managing director verbonden aan het adviesbureau DIA (tel: 020-6641668).

<

SWIFT-prijs 2003

Iedere persoon, vereniging of kleine onderneming die mensen dicht bij elkaar wil brengen door gebruik te maken van nieuwe informatie- en communicatietechnologie kan tot uiterlijk 15 juli 2003 zijn kandidatuur indienen bij het 'SWIFT-Fonds voor technologie als schakel tussen mensen'.

Jaarlijks kent het Fonds de Swift-Prijs ter waarde van €50.000 toe aan een origineel project waarin nieuwe technologie wordt gebruikt om tussen twee groepen van individuen banden te creëren, te verbeteren of te versterken. Het project moet een duurzame band creëren tussen twee groepen

mensen, voor iedereen toegankelijk zijn en haalbaar op operationeel en financieel draagvlak. De nadruk ligt op het innoverende karakter, de voorbeeldfunctie en het multiplicatoreffect van het project, alsmede op de voordelen van het project voor de gemeenschap en op de mate waarin het bijdraagt tot oplossingen in verband met mobiliteit van personen, hun sociale integratie, hun toegang tot informatie of de bescherming van hun leefmilieu. De leiderschaps capaciteiten en de dynamiek van de kandidaat zijn eveneens belangrijke argumenten voor de jury die zal bestaan uit onafhankelijke experts uit Nederland en België.

De projectoproep is bestemd voor een gevarieerd publiek: studenten, pas afgestudeerden, onderzoekers in nieuwe technologieën, kleine ondernemingen, verenigingen, wetenschappelijke instellingen en dergelijke. De kandidaten kunnen een nieuwe tech-

nologie ontwikkelen of creatief gebruik maken van bestaande technologieën. Om mee te dingen naar de prijs volstaat het om kennis te nemen van de oproepfolder en een standaard kandidaatsformulier in te vullen. Folder en formulier kunnen worden gedownload van de website van de Koning Boudewijnstichting: www.kbs-frb.be of aangevraagd bij het Distributiecentrum van de Koning Boudewijnstichting, tel. 070 - 233 065; e-mail: proj@kbs-frb.be.

Het SWIFT Fonds is opgericht door SWIFT, een coöperatieve vennootschap die een beveligende berichtendienst voor de financiële wereld aanbiedt. Het Fonds is bedoeld om de aandacht te vestigen op de mogelijkheden tot sociaal engagement die voortvloeien uit het gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologie.

<

Enschede

Bedrijven lopen warm voor Twexx
Bedrijven lopen warm voor Twexx, de 'beurs' van het Twekkerveld. Ze stellen kennis, ruimte en mankracht beschikbaar voor bewonersinitiatieven. Bovendien dragen ze zelf ideeën aan voor een leefbaarder wijk. Van de Kamer van Koophandel stamt het idee voor een gemarkeerde wandelroute door de wijk. Personeel van bedrijven langs de Hengelose straat, waarvan de achterkant aan de wijk grenst, kan op zo'n route tussen de middag een rondje maken. Die wandelroute loopt bij voorkeur langs broodjeszaken en andere winkeltjes, zodat de medewerkers een deel van het geld in de wijk achterlaten. Economische stimulans voor de wijk is ook de gedachte achter een ander idee van de KvK. Klanten van winkels krijgen bij hun aankopen zegels. Levert de klant een volle spaarkaart in, dan gaat er een tiende naar een initiatief in de wijk, aldus **De Twentsche Courant Tubantia op 10 mei**

Het Twexx-project voor bewonersparticipatie in de vorm van een ideeënbeurs bestaat sinds 2000. Suggesties voor een leefbaarder wijk komen in aanmerking voor aandelen. Tot nu toe bestonden die aandelen uit geld en waren de ideeën afkomstig van wijkbewoners. In opdracht van het stadsdeelmanagement Noord ging Activa Ondernemersadvies de afgelopen maanden op zoek naar bedrijven met belangstelling voor Twexx. Van de veertig benaderde zaken kwamen er uiteindelijk acht met concrete voorstellen. De ideeën zijn bijzonder. Zo is de Hartman Groep van plan showmodellen van tuinmeubelen beschikbaar te stellen voor buurtfeesten; Beltman Architecten & Ingenieurs wil bewoners helpen bij de herinrichting van hun woonomgeving - als een pleintje wordt opgeknaapt kijken vakmensen naar het ontwerp, zodat het plein ook na die tijd bruikbaar is voor buurtactiviteiten- en woningcorporatie Domijn wil studenten in de wijk activeren om te helpen bij de uitvoering van projecten.

Rotterdam

Bewoners stellen zelf leefregels op
Weer een initiatief waarmee Rotterdam opvalt: in de Tarwewijk in Rotterdam-Zuid hebben bewoners zelf leefregels opgesteld

waaraan de hele buurt zich moet houden: groot elkaar, niet plassen op het plein, respecteer anderen, vuil in de vuilnisbak, en na halfnegen's avonds is het rustig. Rotterdam hoop dat 250 buurten het voorbeeld zullen volgen, aldus het **Rotterdams Dagblad van 16 juni**. De leefregels staan op een bord op het Verschoorplein in de Tarwewijk. Zaterdag werd het door wethouder Van der Tak onthuld. Hij hoopt dat het in 2006 zover is, dat heel Rotterdam op die manieren de normen en waarden herstelt. Van der Tak doet sociale integratie en roept bewoners op hun verantwoordelijkheid te nemen omdat de overheid niet alles alleen kan. Na allerlei pionierswerk op wijk- en buurtniveau - denk aan het opzoemen, de speelprojecten Duimdrop en Thuis op Straat, een avondklok voor de kinderen, de stadsetiquette en de groetzone in Delfshaven - zijn de leefregels het nieuwste snufje om de leefbaarheid te verbeteren. Psycholoog René Diekstra was vanuit het gemeentelijk project Stadsetiquette betrokken bij het initiatief van het Verschoorplein. "Dit komt van de mensen zelf en dat is belangrijk," vindt hij. Een tekening van Sakina Bachrioui siert de borden; volwassenen die slaande ruzie maken terwijl een kind bemiddelt. "Dat gebeurt vaak," licht een meisje toe. "Kinderen hebben ruzie, en dan komen de ouders erbij en die maken van een mug een olifant." Het was niet leuk meer in de buurt, vertellen Gunes en Khalid. Door de gesprekken op school zijn ze beter gaan nadenken. Gunes: "Vroeger gooide ik mijn lege pakje drinken op de grond en dan stampte ik erop. Nu niet meer." Khalid: "Als kinderen ruzie maken probeer ik ze uit elkaar te halen." Diekstra: "Veel kinderen spreken redelijk Nederlands, maar hun ouders vaak niet. We betrekken de kinderen hierbij en hopen dat zij het achter de voordeur ook naar hun ouders communiceren."

Utrecht

Buurt kan in leven van mensen grote rol spelen
Het kabinet-Balkenende pakt de grotestedenproblematiek minder voortvarend aan dan de twee paarse kabinetten. Hopelijk gaat dat in het nieuwe kabinet veranderen. De grote stad

is om allerlei redenen bron van problemen, maar ook van welvaart. Daarom moet de politiek zich er intensief mee bezighouden, schrijft dr. R. van Kempen in de **Haagsche Courant van 5 april** in een bekorte versie van de rede die hij hield bij de aanvaarding van zijn ambt als hoogleraar in de stadsgeografie in Utrecht.

"Het is ondoordacht van het eerste kabinet Balkenende om minder aandacht te besteden aan het grotestedenbeleid. Ik ben er sterk voor om juist extra in te zetten op de grote steden en hun omgeving om ze aantrekkelijk te houden. Het streven van het grotestedenbeleid moet erop zijn gericht te komen tot complete steden. In drie opzichten: economisch, sociaal en fysiek. ... In sociaal opzicht gaat het om zaken als de wijze waarop mensen in een buurt contact onderhouden, om veiligheid en om het helpen van mensen in uitzichtloze situaties. Oplossingen voor stedelijke problemen, met name voor problemen op het niveau van de buurt, moeten worden gezocht in initiatieven die uit de buurt zelf afkomstig zijn. Deze kunnen vaak het best door de betrokkenen zelf ontwikkeld worden. De buurt zou zonder al te veel problemen en bureaucratie de mogelijkheid moeten krijgen aan haar eigen ideeën uitvoer te geven. Sommige initiatieven zullen stranden, anderen zullen wellicht breder oplosbaar blijken. Dit alles lijkt nogal logisch, maar mijns inziens wordt er in het Nederlands stedelijk beleid nog te veel van boven naar beneden gewerkt, te veel gecoördineerd en te veel gestroomlijnd. Plant nu maar eens duizend bollen en dan zien we wel wat er gaat bloeien. Ga onderzoeken waarom sommige initiatieven op de ene plek wel werken en op de andere niet en breng vervolgens die kennis verder.

Er wordt wel eens gesteld dat buurtgericht beleid zinloos is, met name omdat mensen door hun grote actieradius niet meer in een buurt leven, maar de buurt kan in het leven van veel mensen nog steeds een belangrijke rol spelen. Mensen willen in een buurt wonen die op zijn minst niet al te veel spanningen veroorzaakt. Nieuwe immigranten zoeken sociale, economische en emotionele steun bij elkaar en richten zich in eerste instantie op een buurt met landgenoten. Vooral de manier

waarop een buurt qua mensen is samenge-
steld is van belang. Wanneer mensen elkaar
hulp bieden en diensten, kennis en informatie
uitwisselen, ontstaan bindingen tussen hen en
hun woonplek. Dergelijke netwerken kunnen
dus zowel goed als slecht uitpakken voor een
buurt, maar dit besef komt niet tot uiting in
het huidige stedelijke beleid. Een gezonde
vorm van sociale samenhang kan het leven in
een buurt zeker aantrekkelijker en veiliger
maken en het onderlinge begrip vergroten.
Puur het bewoonbaar maken van een buurt
voor verschillende bevolkingsgroepen staat
nog niet garant voor snelle, intensieve contac-
ten tussen de oude en nieuwe bewoners van
zo'n buurt. Integendeel, het kan bestaande
sociale structuren uithollen en zo er juist toe-
leiden dat de achterblijvers zich vervreemd
en achtergesteld voelen."

Stedelijke vernieuwing heeft echter wel dege-
lijk nut, vindt dr. Van Kempen. "Dit beleid is van
het grootste belang voor het verbeteren van
de leefomstandigheden van mensen in de
buurt." Dat houdt in: betere en meer variatie
in woningen. "Het bieden van de mogelijkheid
om je leven lang in dezelfde buurt te blijven
wonen is een fraai streven." Aandacht verdient
ook het tempo van de stedelijke vernieuwing.
Niet jaren van tevoren vertellen dat er her-
structureringsplannen zijn, daar gaat de buurt
alleen maar van achteruit omdat iedereen die
zich kan veroorloven dan wegtrekt.
"Doordat steeds minder mensen zich verant-
woordelijk voelen voor de woonomgeving zal
deze snel verloederen. Het is voor alle belang-
hebbenden van groot belang dat duidelijk is
welke zaken op welk moment gaan gebeuren
in een wijk en dat na de aankondiging ook
voortvarend te werk wordt gegaan."

Nijmegen

Nijmegen heeft belangstelling voor buurt-
actie

Het initiatief Hart voor je buurt, dat zondag-
middag in Nijmegen - Oost werd gehouden is
een groot succes geworden. Het particuliere
initiatief om oudere wijkbewoners eens ken-
nis met elkaar te laten maken, is zo goed ver-
lopen dat er over gedacht wordt dit gebeuren
te herhalen.

Ook de gemeente Nijmegen heeft inmiddels
belangstelling getoond. Temeer omdat de
actie Hart voor je Buurt precies past in het
kader van het Jaar van de Ontmoeting.

Begin dit jaar is burgemeester G. ter Horst met
een beschavingsoffensief gestart. Ze wil dat
mensen elkaar aanspreken op hun gedrag,
elkaar ontmoeten om op die manier de
samenleving niet te laten afglijden naar totale

individualiteit en hufterigheid, aldus **De
Gelderlander van 28 mei**. In de visie van de
gemeente Nijmegen kan dat het begin vor-
men van een betere samenleving. Zonder dat
Petra van Ham weet had van het beschavings-
offensief van de gemeente, sloot haar actie
Hart voor je Buurt daar bijna naadloos op aan.
Zij heeft het initiatief genomen om bewoners
van de Hengstdalseweg en omgeving te
mobiliseren. Buurtbewoners werden opgeroep-
en om zich als vrijwilliger te melden om
samen een oudere uit de wijk eens een uit-
stapje te maken of een activiteit te onderne-
men.

De gemeente wil bekijken of het initiatief ook
in andere buurten gebruikt kan worden. Petra
van Ham vindt dat haar initiatief twee keer
per jaar kan plaatsvinden. "Doe je het vaker,
dan gaat de spontaniteit eraf terwijl dat bij dit
soort zaken juist zo belangrijk is."

Amsterdam

Logeren in 'passantenhotel' na uitzetting
Per jaar zetten woningbouwverenigingen
ruim zesduizend mensen op straat vanwege
een te grote huurschuld. Waar gaan die men-
sen heen? In Amsterdam kan een deel van de
daklozen terecht in een nieuw soort opvang:
het passantenhotel 'De Aak', schrijft het
Utrechts Nieuwsblad op 5 juni.

Op de vierde en vijfde verdieping van een
onopvallende rode bakstenen flat in
Amsterdam Osdorp, ver buiten het centrum
van de stad, wonen zestig dak- en thuislozen.
Voor 12,50 euro per nacht huren ze een kamer
en krijgen ze begeleiding bij de zoektocht
naar een eigen woning. Het concept slaat aan:
sinds de opening begin vorig jaar hebben 383
daklozen zich aangemeld, 91 werden in het
'hotel' ondergebracht. Uit de eerste resultaten
blijkt dat een op de vier is doorgestroomd
naar begeleid zelfstandig wonen.

"Oorspronkelijk was het beleid dat mensen
hier niet langer dan zes tot negen maanden
mochten logeren," vertelt groepsleider Aida
Schipper. "Dat bleek niet haalbaar, maar we
proberen wel de tijd zo kort mogelijk te
maken." Niet iedere dakloze Amsterdammer
kan in De Aak logeren. "Het is een vereiste dat
mensen 'zelfredzaam' zijn. We voeren met
iedereen een gesprek voor ze hier komen en
ze moeten zelf de telefoon pakken om ons te
bellen."

Enschede

Gezocht: bewoners met talent in Zuid
Gezocht: talent in Enschede-Zuid. Stadsdeel-
manager Zuid, Mark Verhijde, hoopt dat bewo-
ners van buurten in deze wijk actiever willen

worden in hun eigen woonomgeving.
Verhijde leidt beroepskrachten op om talent
te 'scouten'. Onder beroepskrachten schaar-
t Verhijde alle mensen die professioneel met
bewoners in Zuid werken. Dat zijn er velen:
politiemensen, jongerenwerkers, opbouwwer-
kers, onderwijzers, woonconsulenten, wijkbe-
heerders, wijkraadsleden, bewonerscommissie-
leden en misschien zelfs winkeliers. Zij wor-
den, aldus **De Twentsche Courant Tubantia
van 25 april**, gevraagd scout te worden.
Wat betekent dat? "We zetten professionals en
actieve vrijwilligers bij elkaar in groepjes van
zeven of acht mensen. Onder begeleiding van
een adviesbureau praten ze een jaar lang
maandelijkse over hoe ze de mensen kunnen
laten organiseren en over de problemen die
ze willen aanpakken in de wijk. Iedereen kent
wel talent in zijn omgeving. Een buurman die
regelmatig zwerfvuil prikt in de wijk. Een moe-
der die huiswerkbegeleiding op school verzorg-
t. Een secretaris van de drumband die een
optreden voorbereidt. Of een brinkbewoner
die zich wil inzetten voor de goede zaak," legt
Verhijde uit.

"De bedoeling is dat professionele werkers
deze talenten herkennen en ze motiveren zich
in te zetten voor de wijk. De talenten moeten
zelf initiatieven ontplooiën. De beroepskracht
coacht." Volgens Verhijde is het project
Talentenjacht uniek. "Het gaat uit van de
krachten in de samenleving zelf. Bewoners
worden niet beoordeeld als probleem, maar
als talent."

Amsterdam

Samen uit de eenzaamheid
In het Amsterdamse stadsdeel Oost/Water-
graafsmeer worden sinds 1998 met groot
succes onder het motto 'Wij doen het samen'
allerlei initiatieven voor 55-plusser onder-
nomen. "Meer dan zeshonderd ouderen nemen
daaraan deel," zegt opbouwwerker en initia-
tor Johan Bosma. Volgens hem is het project
zo succesvol omdat er amper professionele
hulp aan te pas komt. "Als professionals met
de projecten aan de haal gaan, ontstaat al
snel debilisering van de ouderen. Dat moeten
wij niet hebben," zegt Bosma in de **Telegraaf
van 3 mei**. "Bij ons regelen de senioren het
zelf. Niets moet, alles kan. Wij scheppen als
welzijnsorganisatie slechts de voorwaarden."
Het aanbod is enorm: computerlessen, lin-
dance, stijldansen, kaarten maken, kookclub-
jes, happy hour, eetgroepen. Binnenkort start
zelfs een ouderendisco. Bosma: "Voor veel van
onze deelnemers is het leven veranderd en
een stuk leuker geworden. Ze zijn opge-
bloeid."

"Er zijn diverse extreem goede vriendschappen ontstaan," beaamt vrijwilligster An Joos.

Rotterdam

Beloning voor zinvolle initiatieven

Als een extra pepmiddel voor bewoners die actief zijn om hun buurt te verbeteren, stelt de Stichting Bijzondere Situaties (SBS) tien premies van 4500 euro beschikbaar voor de tien beste ideeën. De SBS hoopt hiermee nieuwe prikkels te geven aan de samenlevingsopbouw in de Rotterdamse regio, aldus het **Rotterdams Dagblad van 10 juni**.

"Er bestaan al veel uitstekende initiatieven, waar straten en buurten merkbaar van opknappen. Maar," zegt SBS-voorzitter W.A.M. van Etten, "toch hebben we het idee dat er veel particuliere initiatieven zijn die een voorbeeldwerking zouden kunnen hebben, maar nog onvoldoende zijn opgemerkt." Van Etten doelt op kleinschalige projecten die nu tussen wal en schip raken. Projecten waarvoor geen subsidie wordt gegeven en waarvoor ook geen bijdrage uit wijkbudgetten beschikbaar is. "Ideeën die te klein zijn voor het tafellaken en te groot voor het servet, maar die toch nuttig zijn voor de cohesie in de buurt - die ideeën willen we boven water krijgen. Voor subsidie moet je vaak aan allerlei voorwaarden voldoen. En je hoort wel dat het opzomeren in Rotterdam te sturend bezig is, waardoor andersoortige activiteiten uitblijven." De Stichting richt zich niet alleen op Rotterdam, maar ook op enkele grote gemeenten in de omgeving. Het SBS zal contact leggen met het Kenniscentrum Sociaal Investeren, waar een redelijk overzicht bestaat van initiatieven in wijken en buurten.

Arnhem

'Ik geloof dat we ons eige gewoon motte bijstelle'

In deze tijd van individualisering vinden sommige bewoners van de Van Imhoffstraat in de Arnhemse wijk 't Broek juist dat ze meer contact met elkaar moeten hebben. "Voor onze kinderen en onze kleinkinderen." Ida Borgman woont al vanaf 1972 woont in 't Broek. De meeste van haar vier kinderen en zeven kleinkinderen wonen er ook. Direct al had zij een Turkse overbuurman. Maar praten met de overbuurman, niks ervan. Toen het aantal Turken in de wijk toenam, groeide volgens Ida het onderling wantrouwen. Er waren maar weinig Broekenaars die er normale contacten op nahielden met hun Turkse burens. "We zagen ze vooral als uitvreeters. Mensen die van onze centen leefden," zegt Ida in **De Gelderlander van 17 mei**. Tot 11 september

2001. "Toen zag ik ineens veel beter wat er aan de hand is in de wereld: overal is er oorlog en ruzie, rassenhaat. Ik dacht: 'Wat staat onze kinderen, onze kleinkinderen te wachten?' De wereld veranderen kon ze niet alleen, wist ze. "Nou ja, een heel klein beetje." Maar het lukte nog steeds niet zo met de helft van de burens. Want zoveel Turkse gezinnen wonen er in de Van Imhoffstraat.

Vorig jaar besloten de Paulusschool en buurthuis 't Stoplicht met het onderwijsvoorrangswerk dat leefbaarheid en veiligheid op de agenda moesten worden gezet. En dat werd het aanknopingspunt. Samen met Serive Sucu (33, twee kinderen en een man) ging ze huis-aan-huis de 34 woningen in de straat langs en overal gaven ze een briefje af: vrijdag 16 mei praten in buurthuis 't Stoplicht en era eten. In de hoop dat er betere contacten ontstaan. De meer dan vijftig aanmeldingen gaven hoop. De opkomst viel wat tegen. De allochtonen zijn ver in de meerderheid: achttien Turkse vrouwen, vijf Nederlandse vrouwen en drie Broekse mannen. Ida Borgman vertelt wat haar bezielt: "Er zijn nog heel veel vooroordelen, zowel onder Nederlandse als Turkse mensen. We moeten ons allemaal veilig voelen. Dat kan als we elkaar aanspreken zodra we ons ergeren." Broekenaars zijn ver in de minderheid, maar hebben wel het hoogste woord. "Sinds 1999 is er geen moer gebeurd," zegt een man. De Turkse vrouwen, bijna allemaal met een hoofddoek, lachen wat en praten af en toe even met elkaar. Veilig, in het Turks. Buurtbewoonster Willy Keizer slaat in onvervalst Broeks de spijker op z'n kop: "Ik geloof dat we ons eige gewoon motte bijstelle." Opbouwwerker Ali Özdemir zegt: "Het is niet te laat."

IJsselstein

Buurtproject IJsselstein succesvol

De vrijwilligers van het IJsselsteinse project buurtbemiddeling hebben de afgelopen twee jaar zo'n vijftig burenruzies opgelost of voorkomen. Dit is ongeveer de helft van het aantal overlastmeldingen. Het project is zo succesvol dat het doorgaat tot 2006.

IJsselstein was twee jaar geleden de eerste gemeente in de regio die buurtbemiddeling invoerde, aldus het **Utrechts Nieuwsblad van 14 mei**. Doel ervan is dat burens die ruzie hebben of niet meer met elkaar praten weer met elkaar om de tafel gaan zitten. Twee vrijwilligers gaan eerst bij de ene buur langs om te informeren naar de overlast en horen daarna het verhaal van de ander aan. Tijdens een gezamenlijk gesprek moeten de burens vervolgens zelf een oplossing aandragen. De bemid-

delaars helpen daarbij.

Aanmeldingen komen via de politie, de woningbouwvereniging en van de burens zelf. In ongeveer de helft van de gevallen is de bemiddeling succesvol. Er worden duidelijke afspraken tussen de burens gemaakt of de overlast houdt al op door de tussenkomst van de bemiddelaars. Ruim een kwart van de bemiddelingen loopt op niets uit, meestal omdat één van de burens niet mee wil werken. "Als ze eenmaal rond de tafel zitten, gaat het bijna altijd goed," zegt M. van de Sigtenhorst, coördinator van het project.

Breda

Honderdduizend ouderen beleven ongelukkige levensavond

Enkele honderdduizenden ouderen in ons land nemen, tegen hun zin, vrijwel niet deel aan het maatschappelijk leven. Zij krijgen nauwelijks bezoek, komen het huis niet uit en voelen zich extreem eenzaam, aldus de **Telegraaf van 19 april**. De gezamenlijke ouderenbonden organiseerden daarom op 23 april een symposium waarin onder andere voorstellen werden besproken om het isolement te doorbreken. Het gaat om initiatieven van groepswonen, het opzetten van eetgroepen, de inzet van ouderenadviseurs, een gezamenlijke boodschappen dienst aan weduwnaars en weduwen met internet als hulpmiddel bij het communiceren.

Sociaal onderzoekster Anja Machielse (Universiteit Utrecht) is een van de auteurs van 'Niets doen, niemand kennen'. Dit onderzoek over de leefwereld van sociaal geïsoleerde mensen kwam tot stand na gesprekken met extreem eenzame mensen in Utrecht, jong en oud. "Liefst 18 procent van de Nederlanders ouder dan 18 jaar is eenzaam. Wat niet betekent dat zij per se ongelukkig zijn. Van deze groep verkeren 700.000 mensen wel in een sociaal isolement, onder wie meer dan 240.000 ouderen. Zij onderhouden in hun persoonlijke leven geen betekenisvolle contacten met familie, vrienden of kennissen die hen kunnen steunen bij moeilijkheden of tegenslagen. Daardoor nemen zij nauwelijks deel aan het sociale en maatschappelijke leven. Er zijn mensen die de afgelopen vijftien jaar nooit meer een fatsoenlijk gesprek hebben gevoerd. Na al deze gesprekken ben ik tot de slotsom gekomen dat er in onze huidige samenleving met al zijn sociale vangnetten duidelijk sprake is van verkillung."

<

stimio

De schakel in uw

communicatieketen

Een ideaal communicatie-concept

De communicatie-keten telt vele schakels. U heeft ideeën nodig en teksten, vormgeving, drukwerk, een congres, een videofilm of een Internet-site om die ideeën werkelijkheid te laten worden. Daarbij schakelt u specialisten in, zoals vormgevers, tekstschrijvers, drukkers, communicatie-adviseurs enz.

Maak daarbij gebruik van een beproefd concept. Bij u om de hoek, bij wijze van spreken. Een adres, waar u met al uw wensen en vragen rond communicatie terecht kunt. Of het nu gaat om advisering of uitvoering, om kleine of grote projecten, om één dienst of product of een combinatie van meerdere diensten en producten. Aan u de keuze:

- teksten/interviews voor folders, brochures, tijdschriften en videoproducties
- advisering & uitvoering interne en externe communicatie
- coaching van pr-medewerkers
- beleidsadviesing & -implementatie, informatievoorziening & monitoring
- organisatie van conferenties & congressen
- samenstelling & productie van videofilms
- vormgeving, dtp & drukwerk

Flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit

Stimio bewijst al 15 jaar een uitstekende partner te zijn als het gaat om flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit. Bovendien beschikken wij door onze duurzame relaties met opdrachtgevers in de non profit-sector over de nodige ervaring en deskundigheid op beleids-terreinen als welzijn, gezondheidszorg, arbeidsmarktbeleid, minderhedenbeleid en onderwijs.

Wij werk(t)en voor o.a.: de ministeries van VWS, Binnenlandse Zaken en Onderwijs & Wetenschappen, Arbeidsvoorziening Nederland, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, JMW, de FIOM, de NP/CF, de NOT, Nederlands Politieuseum, Compaq Nederland, SAP enz.

Geïnteresseerd in een vrijblijvende kennismaking?
Bel ons voor toezending van onze bureau-brochure
of voor het maken van een afspraak.

stimio

COMMUNICATIE PROJECTEN BV

communicatie- & beleidsadviesing
informatievoorziening & monitoring
tekstschrijven & journalistieke producties
management conferenties & symposia
audio-visuele producties
vormgeving & dtp
drukwerk

Den Bommel 2
4194 TZ Meteren
Tel 0345 - 569844
Fax 0345 - 569825
e-mail stimio@wxs.nl

HSA001000181
195
Tijdschriften MO